

**GJENNOMFØRING AV INTERNASJONALE
OVERENSKOMSTER I NASJONAL RETT – MED
SÆRLIG HENBLIKK PÅ SJØRETTENS OMRÅDE**

Kandidatnummer: 587

Leveringsfrist: 25.11.08

Til sammen 12.816 ord

02.12.2008

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDENDE KOMMENTARER OM TEMA OG PROBLEMSTILLING</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgaven omhandler	1
1.2	Oppgavens problemstilling	1
<u>2</u>	<u>GJENNOMFØRING AV KONVENSJONER I NORSK INTERN RETT</u>	<u>2</u>
2.1	Aktualitet	2
2.2	Hva innebærer gjennomføring av en internasjonal overenskomst?	4
2.3	Gjennomføringsmetoder i det dualistiske system	4
2.3.1	Nærmere om Transformasjon	5
2.3.2	Nærmere om Passiv Transformasjon	7
2.3.3	Nærmere om Inkorporasjon	7
2.4	Hvordan gjennomfører våre naboland sine internasjonale overenskomster?	9
2.4.1	Danmark	9
2.4.2	Finland	10
2.4.3	Sverige	11
2.4.4	Oppsummering	11
2.5	Problemer forbundet med gjennomføringsmetodene	12
2.6	Overordnet system og gjennomføringsmetode	15
2.6.1	Valg av overordnet system	15
2.6.2	Valg av gjennomføringsmetode	19
<u>3</u>	<u>GJENNOMFØRING AV KONVENSJONER PÅ SJØRETTENS OMRÅDE</u>	<u>25</u>
3.1	Innledning	25

3.2	Nasjonale rettskilder	25
3.3	Internasjonale rettskilder	26
3.3.1	Sjøsikkerhetskonvensjoner	27
3.4	Tacit acceptance procedure	32
3.4.1	Bakgrunnen for metoden	32
3.4.2	Ideen bak metoden	33
3.4.3	Tacit acceptance procedure nedfelt i SOLAS 1974	34
3.4.4	Tacit acceptance procedure i bruk	35
3.4.5	Protester inngitt av Norge	36
3.4.6	Negative sider ved tacit acceptance procedure	37
3.5	Oppsummering	38
<u>4</u>	<u>MATERIELLE FORSKJELLER MELLOM DE NORSKE OG DE INTERNASJONALE SJØSIKKERHETSREGLENE</u>	<u>39</u>
4.1	Innledning	39
4.2	Konkrete funn	40
4.3	Oppsummering	43
<u>5</u>	<u>OPPGAVENS AVSLUTNING</u>	<u>43</u>
<u>6</u>	<u>LITTERATURLISTE</u>	<u>45</u>
6.1	Forarbeider	45
6.2	Lover	45
6.3	Konvensjoner	45
6.4	Bøker	45
6.5	Internettadresser	45

6.6 Personlige meddelelser 46

7 LISTER OVER TABELLER OG FIGURER M V A

1 Innledende kommentarer om tema og problemstilling

1.1 Oppgaven omhandler

Denne oppgaven vil ta for seg internasjonale forpliktelser og deres gjennomføring i nasjonal rett. Temaet vil innledningsvis bli drøftet generelt, og senere spesifikt innenfor sjøretten. I den forbindelse vil det dukke opp flere interessante problemstillinger.

Oppgaveforfatteren vil i oppgavens del to konsentrere seg om de eksisterende og overordnede systemene for implementering av folkerettslige forpliktelser, samt de ulike gjennomføringsmetodene som finnes innenfor disse systemene. Videre vil det i denne delen av oppgaven også fremkomme hvordan våre naboland løser de samme oppgavene.

Problematiske sider ved bruk av gjennomføringsmetodene vil bli behandlet, og det vil fremgå hvordan Transformasjonskomiteen stiller seg til disse spørsmålene.

Videre vil oppgaven som nevnt ha et særlig fokus mot sjørettens område. Først vil det i oppgavens del tre bli drøftet hvilke rettskilder som finnes innenfor sjøretten, og hvordan konvensjoner gjennomføres på området. For det andre vil oppgavens fjerde del bli forbeholdt en drøftelse om hvorvidt det finnes tilfeller hvor det har oppstått materielle regelforskjeller i forbindelse med konvensjoners implementering i nasjonal rett. Temaer og problemstillinger med et sjøsikkerhetsrettslig tilsnitt vil i disse to oppgavedelene bli viet særlig oppmerksomhet.

Helt til slutt vil det i del fem følge en kort avslutning.

1.2 Oppgavens problemstilling

Som følge av den foreliggende oppgavens vidtrekkende nasjonale og internasjonale omfang, deles problemstillingen opp i fire deler. I et overordnet perspektiv søkes det etter svar på hvordan internasjonale konvensjoner blir gjennomført i norsk rett. Denne vide

problemstillingen åpner opp for en rekke snevrere spørsmål som vil bli drøftet. Fra det overordnede utgangspunktet, deles oppgaven inn i tre hoveddeler med sine respektive problemstillinger.

I oppgavens del to er problemstillingen om Norge bør innføre det monistiske rettsystem og om internasjonale overenskomster gjennomføres til nasjonal rett ved bruk av de mest hensiktsmessige metoder.

Videre spørres det i del tre hvordan sjøsikkerhetskonvensjoner gjennomføres i norsk rett, hvorfor transformasjon brukes i så stor grad og om det finnes særegne gjennomføringsteknikker på rettsområdet.

Endelig vil det i del fire undersøkes om det skapes materielle regelforskjeller i det nasjonale regelverket når sjøsikkerhetskonvensjoner gjennomføres.

2 Gjennomføring av konvensjoner i norsk intern rett

2.1 Aktualitet

Utover 1960-tallet ble det klart at lovsamarbeid i form av internasjonalt utarbeidet og vedtatte avtaler var et raskt voksende rettsområde. For å imøtekomme denne utviklingen på en god måte, ble Transformasjonskomiteen nedsatt ved kongelig resolusjon av 14. november 1969¹. Denne komiteen fikk blant annet i oppdrag å redegjøre for hvilket rettsystem som rådet i Norge, hvordan konvensjoner vanligvis ble gjennomført i norsk intern rett, samt hvordan andre land som vi har for vane å sammenligne oss med rettslig løste de samme oppgavene. I tillegg skulle komiteen vurdere hvorvidt det ville være formålstjenelig for Norge å skifte system og gjennomføringsmetode. Et slikt arbeid ble ikke bare satt i verk i Norge. Også våre skandinaviske naboland nedsatte lignende komiteer i

¹ NOU 1972:16, side 9

samme tidsrom². Den norske komiteen samarbeidet både med Sverige, Danmark og Finland. Sammen avholdt de møter hvor landenes metoder for oppfyllelse av folkerettslige avtaler ble drøftet og vurdert opp mot hverandre. Hensikten med disse møtene var å fremme rettslikhet ved gjennomføringen av konvensjoner i de respektive lands interne rett.

Implementering av internasjonale overenskomster kan by på en rekke vanskeligheter³. Tekster må som regel oversettes og inkorporasjonsmetode må fastsettes. Det kan være krevende å oversette en konvensjon til norsk uten at meningsinnholdet forandres nevneverdig eller helt går tapt. Transformasjonskomiteens oppgave var først å klarlegge hvordan praksis var på området, og deretter forsøksvis å utarbeide en fast metode som både kunne benyttes til å sikre en høy grad av kvalitet på gjennomføringen, men som samtidig kunne innebære en besparelse på arbeidsmengden rent administrativt sett.

Norsk rett inneholder ikke regler som bestemmer hvordan en konvensjon skal implementeres og gjøres gjeldende i vår interne rett⁴. På denne bakgrunn står myndighetene i utgangspunktet fritt til selv å velge gjennomføringsmetode. Den eneste lovbestemmelsen som regulerer dette rettsområdet er Grunnloven § 26 (2) som sier at saker av ”særlig Vigtighed” og i ”alle Tilfælde Traktater” hvis gjennomførelse krever en ny ”Lov eller Storthingsbeslutning”, først blir bindende når Stortingets samtykke er gitt. Det hender også at konvensjonen selv stiller krav til hvordan bestemmelsene skal gjennomføres i de kontraherende medlemsstatenes interne rett. Et eksempel på dette er Haag-konvensjonene av 1964 om ensartet kjøps- og avtalelov⁵. For øvrig finnes det tilfeller hvor det ikke vil være praktisk mulig å velge gjennomføringsmetode. Dette vil bli tatt opp nærmere i oppgavens del 2.6.2.

² NOU 1972:16, side 10

³ NOU 1972:16, side 9

⁴ NOU 1972:16, side 9

⁵ NOU 1972:16, side 9

Transformasjonskomiteen leverte med NOU 1972:16 sin innstilling til hvordan konvensjonsforpliktelser bør gjøres til en del av norsk intern rett. I det følgende vil jeg foreta en presentasjon av kjernen i dette arbeidet.

2.2 Hva innebærer gjennomføring av en internasjonal overenskomst?

Spørsmålet om gjennomføring oppstår fordi vårt rettsvesen bygger på det dualistiske system. Dette systemet er alminnelig utbredt i Skandinavia og er basert på prinsippet om at en konvensjon som er underskrevet og ratifisert ikke blir en del av vår interne rett før en særskilt gjennomføringsakt er utført. Følgelig vil en ratifisert, men ikke gjennomført konvensjon, ikke bli tillagt vekt i dommerens rettslige vurdering av en sak hvor konvensjonen ellers ville ha blitt tillagt relevans⁶.

Det dualistiske systems motsetning er det monistiske system. I de land hvor sistnevnte er utbredt, vil folkeretten og den interne rett bli sett på som to deler av det samme rettssystem⁷. Her vil det ikke være nødvendig å ha en gjennomføringsakt, da tiltredelsen av en konvensjon alene er nok til at dens ordlyd får direkte virkning i landets interne rett. Både Frankrike, Tyskland og Nederland praktiserer monisme⁸.

I den videre fremstillingen vil det bli redegjort for hvilke gjennomføringsmetoder som nyttes innenfor det dualistiske system, og deretter vil det nærmere bli beskrevet hva disse går ut på.

2.3 Gjennomføringsmetoder i det dualistiske system

For det første kan en internasjonal overenskomst transformeres til norsk rett. Dette innebærer at konvensjonen skrives om til en lov som innehar samme meningsinnhold som originalteksten. Som regel vil dette også innebære en oversettelse av traktatens originalspråk.

⁶ NOU 1972:16, side 32

⁷ NOU 1972:16, side 13

⁸ NOU 1972:16, side 62

Videre kan traktaten gjøres gjeldende som nasjonal rett ved ”passiv transformasjon”. Denne metoden innebærer at eksisterende nasjonal rett konstateres å være i overensstemmelse med konvensjonen. Man kan også si at nasjonal rett i et slikt tilfelle presumeres å være i overensstemmelse med konvensjonen⁹.

Endelig kan overenskomsten integreres direkte ved inkorporasjon, og får dermed lovs rang uten videre arbeid.

Valg av gjennomføringsmetode vil bero på en konkret vurdering av både den interne rett og den internasjonale overenskomst. Relevante momenter for vurderingen kan være hvilket rettsområde man befinner seg på, hvem konvensjonen henvender seg til, størrelsen på konvensjonen, om det finnes eksisterende nasjonalt lovverk på området, konvensjonens viktighet med mer.

Innenfor det dualistiske systemet kan en internasjonal overenskomst implementeres på flere ulike trinnhøyder i den nasjonale retten. Først og fremst vil implementeringen skje med lovs trinnhøyde¹⁰. Dette er den mest alminnelige måten å gjennomføre implementeringen på. Videre kan en internasjonal overenskomst også implementeres ved at Kongen gir de nødvendige regler på bakgrunn av sin generelle instruksjonsmyndighet ovenfor for eksempel statsadministrasjonen og forvaltningen¹¹ eller ved å utarbeide forskrifter.

Nedenfor følger en mer detaljert fremstilling av metodene som ble utpekt like ovenfor.

2.3.1 Nærmere om Transformasjon¹²

Når en konvensjon skal transformeres finnes det flere ulike varianter av gjennomføringsgrad. Før transformeringen kan begynne må det avklares hvorvidt de materielle reglene i overenskomsten allerede finnes i landets interne lovgivning. Dette

⁹ Ot.prp.nr 3 (1998-1999), punkt 3.1

¹⁰ NOU 1972:16, side 33

¹¹ NOU 1972:16, side 35

¹² NOU 1972:16, side 14

gjøres ved å sammenholde relevant lovgivning mot overenskomstens tekst. Ofte kan det være tilfelle at en større del av en nytiltrådt konvensjon allerede er gjennomført i landets interne rett, og dermed vil det kun være behov for å avdekke og avklare de områder av konvensjonen som ikke er det. For å opprette rettsharmoni på de nødvendige punkter kan ulike metoder benyttes. Transformasjonen kan for eksempel gjennomføres ved at en enkelt lovbestemmelse oppheves eller vedtas, ved at vilkår i en eksisterende lovbestemmelse endres, eller ved at en hel lov oppheves eller vedtas. De mange variantene som foreligger gjør at det ikke kan gis et standardsvar for fremgangsmåte, og følgelig må det vurderes konkret i det enkelte tilfellet hva som skal til for å bringe den interne rett i overensstemmelse med konvensjonen. Målet med arbeidet er å sikre at den inngåtte forpliktelse, som ratifikasjon av en konvensjon representerer, blir oppfylt.

For å sette navn på de mulige transformasjonsmåtene som finnes, benyttes to begreper introdusert av Justisdepartementet i 2001 i anledning implementeringen av FNs barnekonvensjon. Her ble begrepene ”hel aktiv transformasjon” og ”delvis aktiv transformasjon – synliggjøring” fremmet¹³. Det første begrepet går ut på at samtlige bestemmelser i en konvensjon gjengis i mer eller mindre bearbeidet form i en samlet lov. Metoden innebærer altså det man kan kalle for en fullstendig transformasjon¹⁴. Det andre nye begrepet innebærer en vedtagelse av lovbestemmelser som gjengir en konvensjons bestemmelser i de enkelte lover hvor de naturlig hører hjemme. Dette er den alminnelige formen for transformasjon, hvor konvensjonen og den interne rett sammenholdes før nødvendige endringer og tilføyelser i den interne rett blir gjennomført hvor det finnes naturlig.

Det er ikke bestandig enkelt å vurdere hvorvidt en gjennomføringsakt består av den ene eller den andre metoden. Av og til kan det by på problemer hvorvidt en fremgangsmåte kan anses å være transformasjon eller inkorporasjon. Et tilfelle kan for eksempel være der det i en lov bestemmes at en konvensjon skal ha direkte internrettslig virkning etter først å ha

¹³ NOU 2002:12, punkt 10.3.1

¹⁴ NOU 2002:12, punkt 10.3.1

blitt oversatt fra originalspråket til landets eget språk. Selv om slike grensedragninger kan by på intrikate vurderinger, vil det likevel være mest nærliggende å betegne et slikt tilfelle som en transformasjon all den tid overenskomsten faktisk har blitt oversatt¹⁵.

Konvensjonen er ikke lenger gjengitt på sitt autentiske originalspråk, og kan dermed ha mistet noe av sitt meningsinnhold.

2.3.2 Nærmere om Passiv Transformasjon¹⁶

Med passiv transformasjon er det underforstått at en nasjons interne rett allerede er i samsvar med den aktuelle internasjonale overenskomsten og dette bekreftes ved konstatering av rettsharmoni – som er synonymt med begrepet passiv transformasjon. I disse tilfellene vil det ikke være nødvendig å foreta noen ytterligere handlinger for at overenskomsten skal bli oppfylt. Passiv transformasjon kan også benyttes der det er mulig å tolke den interne retten i samsvar med overenskomsten. Innenfor mange rettsområder finnes det et såkalt ”fritt skjønn” – for eksempel i forvaltningen. Tolkingsadgangen kan også tenkes å bli supplert med en orientering til rette vedkommende, slik at fremtidige avgjørelser ikke blir fattet i strid med overenskomsten som må overholdes.

Passiv transformasjon har blitt benyttet ved implementeringen av flere ILO¹⁷ konvensjoner.

2.3.3 Nærmere om Inkorporasjon¹⁸

Inkorporasjon av en internasjonal overenskomst går ut på at den gis intern rettslig virkning i kraft av henvisning fra en nasjonal lovbestemmelse. En slik virkning kan enten tillegges en enkelt konvensjon eller en gruppe av aktuelle og fremtidige konvensjoner innenfor et definert område. Normalt vil hele konvensjonsteksten inkorporeres, til tross for at dette i mange tilfeller nok ikke vil være nødvendig, sett med henblikk på allerede eksisterende

¹⁵ NOU 1972:16, side 15

¹⁶ NOU 1972:16, side 15

¹⁷ International Labour Organization

¹⁸ NOU 1972:16, side 14

nasjonale bestemmelser. I slike tilfeller blir det gjerne forutsatt at kun de relevante bestemmelsene vil få intern rettslig anvendelse¹⁹.

Inkorporasjonsmetoden ligner umiddelbart på det monistiske system, og kan dermed betegnes som en innførsel av ”del-monisme” i det nasjonale rettssystem. Dersom det som nevnt i avsnittet ovenfor bestemmes at også fremtidig tiltredelse av konvensjoner innenfor et begrenset område skal få direkte internrettslig virkning, så viskes enda fler av forskjellene mellom inkorporasjon av internasjonale overenskomster og det monistiske system ut. Likevel skiller inkorporasjon seg nokså markant i fra det monistiske system, ved at denne metoden i utgangspunktet fortsatt krever en aktiv handling i form av en gjennomføringsakt, før overenskomsten får intern rettslig virkning²⁰. Det er ikke tilstrekkelig at en konvensjon kun ratifiseres.

Det er viktig å merke seg at når inkorporasjonsmetoden benyttes til å anvendeliggjøre en konvensjon for nasjonale rettsmyndigheter, er det konvensjonens autentiske språk, dens forarbeider, tolkningsprinsipper og så videre som må legges til grunn ved rettsanvendelsen²¹. Dette følger nokså naturlig, da det ikke vil finnes noen tilsvarende nasjonale motstykker å basere rettsanvendelsen på. Videre vil det kreves ekstra kompetanse hos rettsanvenderen, både med tanke på gjennomføring av kildesøk og nødvendige språkferdigheter. Disse kravene kan være med på å vanskeliggjøre en optimal utnyttelse av konvensjonen.

For å kunne benytte seg av inkorporasjon som gjennomføringsmetode, er det avgjørende at et sentralt vilkår er på plass. Konvensjonsteksten må inneha den egenskapen at den er ”self executing”²². Oversatt til norsk kan man nytte begrepet ”selvvirkende”²³ eller

¹⁹ NOU 1972:16, side 14

²⁰ NOU 1972:16, side 14

²¹ NOU 1972:16, side 14

²² NOU 1972:16, side 78

²³ NOU 1972:16, side 14

”selvkraftig”²⁴ noe som innebærer at konvensjonens tekst må kunne gjennomføres direkte i den interne retten og uten en videre omskrivning. Konvensjonsteksten må altså gi adgang til at den kan benyttes direkte av den nasjonale rettsanvenderen. Det foreligger i følge Transformasjonskomiteen to forutsetninger for at en konvensjonstekst skal kunne være selvvirkende. For det første, må den være utformet slik at den regulerer rettsforholdet til enkeltindivider og andre internrettslige subjekter direkte²⁵. For det andre, må konvensjonsteksten være så fullstendig og uttømmende som mulig²⁶. Det skal ikke være nødvendig å måtte utarbeide ytterligere nasjonale regler og konvensjonen skal ikke muliggjøre et valg mellom flere løsninger ved den nasjonale gjennomføringen. Som et eksempel på at den siste forutsetningen ikke er oppfylt nevnes følgende utdrag fra en konvensjon:

”Enhver, hvis rettigheter og friheter etter konvensjonen er krenket, skal ha adgang til et effektivt rettsmiddel overfor en nasjonal myndighet, uten hensyn til om krenkelsen er begått av personer under utøvelsen av offentlig myndighet.”²⁷

Årsaken til at det angitte eksempelet ikke oppfyller forutsetning nummer to, er som følge av at den ikke angir hvilken myndighet som skal være kompetent eller hvilken prosedyre som skal følges²⁸. Dersom slike regler ikke allerede eksisterer, må disse utferdiges før konvensjonsbestemmelsen kan aksepteres.

2.4 Hvordan gjennomfører våre naboland sine internasjonale overenskomster?

2.4.1 Danmark

I Danmark bestemmer deres Grundlov § 19 at konvensjoner ikke uten videre har lovs rang²⁹, og dermed er det klart at landet følger det dualistiske system. Likevel finnes det

²⁴ Ot.prp.nr 3 (1998-1999), punkt 3.1

²⁵ NOU 1972:16, side 78

²⁶ NOU 1972:16, side 79

²⁷ NOU 1972:16, side 80

²⁸ NOU 1972:16, side 80

²⁹ NOU 1972:16, side 17

ikke regler som omhandler hvordan en konvensjon skal oppfylles eller hvordan dens bestemmelser skal forholde seg til intern rett. Over tid har det utarbeidet seg en statsforfatningsrettslig sedvane for at implementeringen av en konvensjon som fører til endringer i den nasjonale rettstilstanden må gjennomføres ved at en konkret lov forfattes. I denne loven skal det fremgå hvilke konkrete endringer som implementeringen av konvensjonen fører med seg.

Både transformasjon, inkorporasjon og passiv transformasjon benyttes som metoder for implementering av internasjonale overenskomster i Danmark. Ved bruk av transformasjon, er det alminnelig både å oversette hele konvensjoner til nye lover, samt kun å oversette relevante bestemmelser og implementere de i aktuelle nasjonale bestemmelser. Transformasjonsmetoden er også den mest brukte i Danmark, og ble for eksempel benyttet ved gjennomføringen av Haag konvensjonen om internasjonal handel. Et annet eksempel er FNs menneskerettighetskonvensjon som ble innlemmet i dansk rett ved passiv transformasjon.

2.4.2 Finland

I likhet med Danmark følger Finland det dualistiske systemet³⁰, men heller ikke her finnes det generelle transformasjonsregler. Inkorporasjonsmetoden er den vanligste metode for gjennomføring av en internasjonal overenskomst.

Finlands straffelov innehar en unik bestemmelse som gir internasjonalt anerkjent sedvanerett relevans ved nasjonal rettsanvendelse. Da rekkevidden for bestemmelsen ikke kommer frem i loven, må denne søkes klargjort ved å sette seg inn i den finske rettsvitenskapen. Ifølge Opsahl i TfR 1969 side 162 vil det i norsk rett innebære en videre lovgivningsfullmakt enn det Stortinget har anledning til å gi dersom den i lovs form gir adgang til at folkerettslige sedvaneregler og konvensjoner får direkte virkning i norsk rett³¹. Dette ville i praksis bety en overgang til det monistiske system, og kan ikke skje ved

³⁰ NOU 1972:16, side 19

³¹ NOU 1972:16, side 33

alminnelig lovgivning. For å gjennomføre en slik endring så er det nødvendig å fatte en grunnlovsendring.

2.4.3 Sverige

Heller ikke Sverige har lovfestede regler som bestemmer hvordan internasjonale overenskomster skal oppfylles³². På tilsvarende måte som i Danmark må det også i Sverige foretas en særlig gjennomføringsakt dersom den internasjonale overenskomsten stifter rettigheter og plikter for myndigheter eller enkeltindivider. Dette er kun nødvendig dersom innholdet i overenskomsten ikke kan tillegges en eksisterende lov som gjør det mulig å konstatere rettsharmoni.

Den vanligste formen for gjennomføring i Sverige er transformasjon. Her er hovedregelen at kun de relevante bestemmelsene omarbeides til en nasjonal lov. Arbeidet med å utarbeide loven skal følge de alminnelige bestemmelsene som ligger til grunn ved utarbeidelsen av alle svenske lovregler. Enkeltbestemmelser inneholder som regel ikke en henvisning til den konvensjon som den har utgangspunkt i. Det hender at også hele overenskomster oversettes til en ny lov.

Inkorporasjon som gjennomføringsmetode blir kun unntaksvis benyttet i Sverige. Ut i fra dette kan det utledes at også Sverige følger det dualistiske rettsystem.

2.4.4 Oppsummering

I fremstillingen like ovenfor kommer det klart frem at rettsreglene som bestemmer hvordan folkeretten innlemmes i de nordiske lands interne rettsystemer er veldig like. Både Finland, Sverige, Norge og Danmark følger det dualistiske system og bruker den samme kategoriseringen av gjennomføringsmetoder.

Det kan være noe variabelt med hensyn til hvor mye den enkelte gjennomføringsmetoden brukes, men jevnt over er det ingen større eller åpenbare forskjeller mellom de nordiske

³² NOU 1972:16, side 21

landende på vedkommende rettsområde. Den store graden av rettslikhet gjenspeiles også av det faktum at de nordiske landene har samarbeidende komitémøter i forbindelse med utarbeidelsen av det respektive lands transformasjonskomitéinnstilling.

2.5 Problemer forbundet med gjennomføringsmetodene

Å velge en gjennomføringsmetode ved implementeringen av en konvensjon er ikke enkelt. Og i følge Transformasjonskomiteens funn, later kriteriene for valg av metode ofte å være basert på tilfeldige og lite tilfredsstillende overveielser³³. Like fullt kan man argumentere for at så lenge konvensjonen blir synliggjort og får en betydning i landets interne rettsanvendelse, så må målsettingen om oppfyllelse være oppnådd. Hvordan skal da en konvensjon gjennomføres på best mulig måte? En del av svaret på dette spørsmålet kan man finne ved å identifisere de problematiske sidene ved de ulike gjennomføringsmetodene.

Inkorporasjonsmetoden kan føre til at rettsanvenderen møter en kompliserende tolkningsprosess. Ved bruk av konvensjonsteksten må man ofte overkomme barrierer som vanskelig utenlandsk språk, ukjent tekst og ukjente, samt vanskelige tolkningsregler³⁴. Dette fører til at det kan bli vanskelig for det første å finne den aktuelle konvensjonsteksten, men også det å kunne bruke den riktig kan by på problemer. Særlig vil dette gjelde for dem som ikke normalt befatter seg med det rettsområde som konvensjonsteksten omhandler. På den andre siden må det anføres at det vil være svært positivt for utviklingen av den internasjonale rettsenheten at den samme konvensjonsteksten benyttes av samtlige innenfor et rettsområde. Ved at primærkilden brukes aktivt istedenfor en omskrevet lov, sikres dette, i tillegg til større presisjon og nøyaktighet.

I en monistisk stat kan folkeretten i enkelte tilfeller inneha begrenset vekt i forhold til nasjonal rett. Dette kan for eksempel være som følge av at folkerettens regler står på en

³³ NOU 1972:16, side 40

³⁴ NOU 1972:16, side 40

lavere trinnhøyde enn de nasjonale reglene³⁵. Hvis det oppstår motstrid mellom disse reglene, vil de nasjonale gå foran. Monistiske stater stiller også krav til klarhet i en konvensjonsbestemmelse, på samme måte som når dualistiske stater inkorporerer en konvensjon. Konvensjonen og dens enkeltbestemmelser må ha den egenskap at de kan anvendes direkte på det interne lands rettssubjekter uten videre lovarbeid. Se for øvrig oppgavens del 2.3.3 som går mer i dybden på ”self executing” vilkåret.

Videre vil en stats formelle utgangspunkt om forholdet mellom nasjonal rett og folkeretten si lite om graden av oppfyllelse av de tilhørende forpliktelser i praksis³⁶. I følge Ot.prp. nr. 3 1998-1999 punkt 3.1 har den europeiske menneskerettighetsdomstol dømt flere monistiske land for brudd på menneskerettighetskonvensjonene. Dette viser at monisme og inkorporasjonsmetoden kan føre til at et land bryter sine folkerettslige forpliktelser.

Bakgrunnen for at disse domsavgjørelsene kan skje er monismens og inkorporasjonsmetodens avhengighet av gjennomføringsviljen til de lovgivende, utøvende og dømmende myndigheter. Det er disse som må ta del i et lands fulle og hele rettskildesystem og dermed også sørge for at de folkerettslige forpliktelsene overholdes³⁷. Siden dette både berører monistiske stater og dualistiske stater som gjør bruk av inkorporasjonsmetoden, er det klart at skillet mellom de ulike systemene på dette punkt er av mindre betydning.

Skandinavia følger en tradisjon om at forarbeider til den lovbestemmelsen man arbeider med også har en relevans når den endelige rettsregelen skal fastlegges. Derimot er forarbeider ikke godtatt som tolkningsmateriale i engelsk rett³⁸. Hvis et land som har sluttet seg til en konvensjon ikke bruker dennes forarbeider i rettsanvendelsen, risikerer man at den rettsenhet som konvensjonen søker å skape mislykkes. Dette kan i ytterste konsekvens svekke konvensjonens gjennomslagskraft og oppfylleelsesgrad.

³⁵ Ot.prp.nr 3 (1998-1999), punkt 3.1

³⁶ Ot.prp.nr 3 (1998-1999), punkt 3.1

³⁷ Ot.prp.nr 3 (1998-1999), punkt 3.1

³⁸ NOU 1972:16, side 82

Til tross for dens mange fordeler finnes det også noen ulemper ved transformasjon som implementeringsmetode. Den er veldig tidkrevende å gjennomføre, noe som naturligvis følger av arbeidet som må gjøres i forbindelse med utarbeidelsen av lovtekst. I mange tilfeller vil dette tale for at en konvensjon heller burde gjennomføres ved inkorporasjon. Dette vil særlig være tilfelle hvis konvensjonsteksten har en forholdsvis dynamisk karakter. Da er det mer hensiktsmessig å henvise til denne istedenfor å måtte gjennomføre tidkrevende lovendringer hver gang konvensjonsteksten endres.

I motsetning til alminnelig transformasjon, er passiv transformasjon svært arbeidsbesparende. Arbeidsbesparelsen kan gå så langt at man risikerer å overse viktige bestemmelser hvis forglemmelse kan føre til motstrid mellom konvensjonsteksten og den nasjonale lovgivning³⁹. Selv om det ikke vil være enkelt å til enhver tid ha den totale oversikt over et konkret rettsområde med hensyn til enkeltbestemmelser, så er det like fullt svært viktig at ingen bestemmelser overses eller forglemmes. En konsekvens av dette vil være en risiko for motstrid som i tilfelle må løses ved tolkning.

Et annet punkt som krever særlig oppmerksomhet vedrørende den passive transformasjonsmetoden er kunngjøringen av dennes gjennomføring i nasjonal rett. I følge Transformasjonskomiteen så er det svært viktig at kunngjøringen ofres nødvendig oppmerksomhet, slik at man sikrer konvensjonens kjennskap blant de som berøres av den⁴⁰. I motsatt fall risikeres det at konvensjonen ikke blir tatt med i rettsanvendelsen hvor den er en relevant rettskilde.

Problemområdene som har blitt tatt opp ovenfor viser at valg av gjennomføringsmetode er basert på en svært sammensatt og konkret vurdering⁴¹. Det er svært viktig at en grundig vurdering foretas før implementeringen av hver eneste konvensjon, slik at dens rettslige tilværelse sikres på best mulige måte. For enkelte konvensjoner kan spesielle hensyn gjøre

³⁹ NOU 1972:16, side 84

⁴⁰ NOU 1972:16, side 84

⁴¹ NOU 2002:12, punkt 10.3.3.1

seg gjeldende⁴². Hovedformålet med implementeringen er å sikre oppfyllelse av konvensjonens bestemmelser og sørge for rettsharmoni mellom landene. Ved valg av metode så må dette ha hovedprioritet.

2.6 Overordnet system og gjennomføringsmetode

I punktene 2.6.1 og 2.6.2 nedenfor vil de vurderingene og konklusjonene som er foretatt av Transformasjonskomiteen bli gjort rede for og kommentert.

2.6.1 Valg av overordnet system⁴³

2.6.1.1 Transformasjonskomiteens vurdering

Når det skal vurderes hvorvidt Norge bør bygge sitt rettsystem på det dualistiske eller det monistiske systemet, er det mange faktorer som spiller inn og som alle må hensyntas. På overflaten kan det virke som om det monistiske system bringer med seg en meget arbeidssparende gjennomføringsmetode. Selv om systemet er et symbol på en effektiv fyllestgjøring av internasjonale forpliktelser, er det fortsatt nødvendig å foreta en initiell utredning om hvorvidt den automatiske adopsjonen av en konvensjon fører til at eksisterende lovverk må gjennomgås for å unngå motstrid. Som et minimum må det kunne påregnes at en eller flere lover eller forskrifter vil måtte endres eller oppheves for å hindre motstrid. Videre må det også under det monistiske system bringes klarhet i hvorvidt konvensjonen er ”self executing” eller ikke, slik som det ble beskrevet ovenfor i oppgavens punkt 2.3.3. Dersom den ikke er det, må nødvendige skritt tas som sikrer at konvensjonen blir etterlevd av den nasjonale rett. I de tilfellene hvor det er uklart om dette vilkåret er oppfylt eller ikke, må det påregnes et til dels tidkrevende utredningsarbeid.

Med bakgrunn i de momenter som er beskrevet ovenfor, er ikke valget mellom det monistiske og det dualistiske systemet opplagt. Og det kan like gjerne drøftes hva som er det mest fornuftige valget mellom de to systemene, som det kan drøftes mellom monisme

⁴² NOU 2002:12, punkt 10.3.3.1

⁴³ NOU 1972:16, side 60

og inkorporasjon på den ene siden og transformasjon på den andre siden⁴⁴. Dette har sin bakgrunn i at momentene som fremkommer i vurderingen om hvilket system som skal følges like gjerne kan brukes på de ulike gjennomføringsmetodene som brukes innen det dualistiske prinsipp. I land som følger det dualistiske prinsippet er en av gjennomføringsmetodene inkorporasjon av den folkerettslige forpliktelsen. Inkorporasjon er også den eneste metoden som det monistiske prinsipp baserer sin gjennomføring på. I praksis finnes det altså to separate og overordnede prinsipper som begge kan lede til den samme gjennomføringsmetoden, og som i tilfelle vil bestå av veldig nært beslektede arbeidstrinn og et tilsvarende sluttresultat.

Også det dualistiske systemet pålegger styresmaktene store mengder med arbeid når en konvensjon skal gjennomføres i nasjonal rett. Etter først å ha underskrevet og ratifisert en konvensjon, må den fortsatt gjennomføres internrettslig. Før valg av metode besluttes må det utredes i detalj hvordan konvensjonen skal gjennomføres, og først etter dette steg kan den faktiske implementeringen basert på en gjennomføringsmetode finne sted. Det ligger altså en viss dobbelthet i det arbeidet som nedlegges ved implementeringen av en konvensjon i en dualistisk stat⁴⁵. En slik grad av tidkrevende dobbeltarbeid kan være vanskelig å forene med den moderne tids utstrakte lovsamarbeid på det internasjonale plan. Det kan derfor være grunn til å spørre om et skifte til det monistiske system vil representere en i tiden bedre løsning totalt sett? I så fall kan det tenkes at arbeidsmengden og trykket vil reduseres, samtidig som at konvensjonsgjennomføringen vil kunne bli mer nøyaktig, presis, lojal og med mindre fare for arbeidsuhell.

På den annen side representerer det dualistiske system en valgfrihet som ikke finnes i det monistiske system. Opprettholdelsen av det dualistiske system ivaretar også enheten i vår lovgivningsprosess, da en overgang til monisme vil føre til en helt ny prosedyre for gjennomføring av regler med materiell lovs innhold⁴⁶. Videre vil det monistiske system i

⁴⁴ NOU 1972:16, side 60

⁴⁵ NOU 1972:16, side 60

⁴⁶ NOU 1972:16, side 63

praksis innebære at samtlige konvensjoner gjennomføres ved inkorporasjon. Dette kan i mange tilfeller ha negative konsekvenser for rettsanvenderen, da konvensjonsteksten kan være vanskelig tilgjengelig, utferdiget på et språk som er vanskelig å forstå og i tillegg være bygget opp rundt en systematikk som differensierer seg vesentlig fra det man normalt er vant til fra nasjonal lovgivning. En del av årsaken til at konvensjonsteksten i slike tilfeller vil være vanskelig tilgjengelig, er at kunngjøringen av den er vanskelig å gjennomføre på en god måte. Med andre ord så kan det tenkes at individer som leter etter rettskilder innenfor et rettsområde de ikke har særlig kunnskap om ikke vil finne den relevante konvensjonen og dermed så vil det være stor risiko for at dens bestemmelser ikke følges.

Til tross for økt arbeidsbyrde, konkluderer flertallet i Transformasjonskomiteen med at de ikke ser det som formålstjenelig at Norge skal gå over til det monistiske system⁴⁷. De fremhever at det dualistiske system gir en ønsket grad av valgfrihet med hensyn til gjennomføringsmetode. Valgfrihet er viktig for at den mest hensiktsmessige gjennomføringsmetode skal kunne velges individuelt for hver enkelt konvensjon som skal implementeres i norsk intern rett. Samtidig påpeker de at nasjonal lovgivning og internasjonale konvensjonsforpliktelser vil holde et mer enhetlig og oversiktlig preg. Dette er først og fremst en stor fordel både for den enkelte borger som skal orientere seg blant sine rettigheter og plikter, men også for den rettsutøvende dommer og advokat.

Videre poengterer komiteen at en overgang til det monistiske system vil kreve en grunnlovsendring.

Avslutningsvis påpeker komiteens flertall at viljen til internasjonalt samarbeid ikke nødvendigvis vil være en direkte konsekvens av hvilket system som benyttes, men ligger i den evnen landet har til å kunne tiltre en konvensjon og følge internasjonale beslutninger. Dette begrunner de med at det ikke kan påvises at monistiske land er mer ”internasjonale” enn dualistiske.

⁴⁷ NOU 1972:16, side 63

Etter mindretallets oppfatning bør Norge omfavne det monistiske system⁴⁸. Dette begrunnes særlig med den sterke veksten av antall tiltrådte konvensjoner og monismens utbredelse i Europa. Videre poengteres det at monisme er det vanligste system vedtatt av land etter verdenskrigen og at det dualistiske systemet medfører en sterk og unødvendig økning i tidsforbruk forbundet med gjennomføringen av konvensjoner. Mindretallet uttrykker også bekymring ved at konvensjonsteksten mister sin status som formell rettskilde i det dualistiske systemet. Det er nemlig gjennomføringsloven som er den formelle rettskilden, og følgelig oppstår det dermed en ”dobbelstandard”⁴⁹. Bekymringen bunner ut i en frykt for at dette i sin tur skal føre til at Norge ikke i like stor grad vil være opptatt av å følge sine folkerettslige forpliktelser til punkt og prikke. Avslutningsvis fremheves det av mindretallet at presumsjons- og effektivitetsprinsippene taler for en overgang til det monistiske system.

2.6.1.2 Oppgaveforfatterens vurderinger

Oppgaveforfatteren vurderer det slik at det dualistiske systemet representerer den beste helhetsløsningen for vår rett. Med dette systemet blir det lettere å søke etter rettskildene, samtidig som rettsenheten styrkes slik Transformasjonskomiteens flertall fremhever det. Systemet legger også til rette for at det kan velges mellom ulike gjennomføringsmetoder, noe som er en stor fordel, da ingen konvensjoner er like. Dette veier klart opp for den ekstra tid som må brukes ved implementeringen. Ved å beholde dualismen så bortfaller også nødvendigheten i å omskrive Grunnloven – noe som er et nokså omstendelig arbeide. Istedenfor kan dyrebare ressurser brukes på implementering av fremtidige konvensjoner etter vårt någjeldende system.

Bekymringen til komiteens mindretall kan anses som lite relevant ettersom det må kunne forventes at dommere, advokater og andre rettsanvendere av eget initiativ vil være opptatt av å følge de internasjonale forpliktelser som vi er bundet av. Dessuten kan inkorporasjon

⁴⁸ NOU 1972:16, side 64

⁴⁹ NOU 1972:16, side 65

velges som gjennomføringsmodell, noe som i praksis tilsvarer det monistiske systems gjennomføringsmetode. I mange tilfeller vil denne metoden også ha de beste grunner for seg i praksis, slik som det kommer frem nedenfor i punkt 2.6.2.

2.6.2 Valg av gjennomføringsmetode⁵⁰

De forskjellige fordelene som knytter seg til de ulike metodene vil kun kunne utnyttes dersom konvensjonen lar det være opp til det implementerende lands rett å avgjøre fremgangsmåte⁵¹. Dette vil ikke alltid være tilfelle.

For det første kan som sagt konvensjonen legge føringer på hvordan den skal gjennomføres internrettslig. Inkorporasjonsmetoden forutsetter for det andre at konvensjonsteksten er direkte anvendelig, såkalt ”self executing”. For det tredje er det kun mulig å bruke passiv transformasjon der hvor den nasjonale rettstilstanden faktisk stemmer overens med konvensjonens bestemmelser. Og for det fjerde er transformasjon alltid anvendelig med mindre konvensjonen selv bestemmer noe annet. Med andre ord kan det tenkes ulike scenarier hvor det vil variere hvilke av metodene som bør benyttes til gjennomføring. For at alle metodene skal være valgbare må den nasjonale rett stemme overens med konvensjonsteksten og konvensjonsteksten må også være direkte anvendelig.

2.6.2.1 Transformasjonskomiteens vurderinger

I det følgende vil Transformasjonskomiteens vurderinger med hensyn til valg av gjennomføringsmetode klarlegges.

Ved å velge transformasjon som metode for internrettslig gjennomføring av konvensjonsforpliktelser, mener Transformasjonskomiteen at reglene blir gjengitt i norsk språkdrakt på en måte som gjør at norske rettsanvendere lettere vil bli fortrolig med lovstoffet⁵². Dessuten mener komiteen at det er det mer betryggende å la sentraladministrasjonen foreta én omskrivning, istedenfor at dommerne som anvender

⁵⁰ NOU 1972:16, side 80

⁵¹ NOU 1972:16, side 80

⁵² NOU 1972:16, side 81

reglene skal gjennomføre hver sin tolkning. En sentralt administrert omskrivning vil bære preg av en høy grad av overveielse og innsikt, samt å bli utført av individer som har helt andre forutsetninger og en vesentlig høyere arbeidskapasitet for å gjøre jobben grundig enn det den enkelte dommer har. Til sammen mener altså komiteen at dette vil være med på å sikre mest mulig rettslikhet blant de som anvender konvensjonsbestemmelsene. I tillegg til å basere seg på den sentralt formulerte omskrivningen, vil dommeren også kunne anvende originalteksten og dennes støttedokumenter som rettskilde ved tvilstilfeller i den konkrete anvendelsen. Dette er en retts teknisk bedre løsning enn at dommeren selv må både finne, forstå og nyttiggjøre seg av de originale konvensjonsbestemmelsene hver gang det blir aktuelt. Transformasjon fjerner dette hinderet og sørger for en lettere og mer effektiv bruk av konvensjonen som rettskilde.

I følge Transformasjonskomiteen gjør inkorporasjonsmetoden det mulig å øke graden av rettsenhet på tvers av landegrensene, da det ellers kan være vanskelig å få til en fullgod transformasjonsløsning fordi denne metoden er svært teknisk krevende å gjennomføre. Utsiktede endringer i reglenes materielle innhold kan oppstå ved transformasjonen, og dette vil kunne føre til at ønsket om en høyest mulig grad av rettsenhet på det internasjonale planet ikke oppnås. Disse forholdene tilsier i seg selv at transformasjonsmetoden bør benyttes, da det kan være vanskelig for den enkelte rettsanvender å tre helt i dybden av rettsmaterialet som foreligger ham. Det er viktig at denne formen for rettsenhet ikke forveksles med den rettsenhet som skapes innenfor et enkelt lands rett ved bruk av transformasjonsmetoden, slik det har blitt beskrevet tidligere i oppgavens punkt 2.6.1. Innvendingene som kan anføres mot inkorporasjonsmetoden kan i noen grad sies å ha blitt avbøtet ved opprettelsen av internasjonale autoritative organer som fastslår hvordan en konvensjonsforpliktelse er å forstå. Et viden kjent organ av denne typen er den internasjonale domstolen i Haag. Bruken av slike organer representerer en meget effektiv bruk av det internasjonale rettslige samarbeidet, da de vil inneha den nødvendige ekspertisen som har blitt opparbeidet ved behandling av utallige saker innenfor et mer eller mindre avgrenset rettsområde.

Videre er det noe problematikk forbundet med kunngjøringsmåten av inkorporerte konvensjoner i norsk rett. En systematisk oppdatering av Norges Lover eller Norsk Lovtidend med inkorporerte konvensjoner gjennomføres ikke, og vil i følge Transformasjonskomiteen heller ikke være fordelaktig. I kapittel 13 i innstillingen tar komiteen opp denne problematikken og foreslår en omlegging av måten slike konvensjoner kunngjøres på⁵³. Først og fremst påpeker komiteen at det er lite tilfredsstillende at det kun er ”spesialverket” Norges Traktater som blir oppdatert med de konvensjoner Norge tiltrer. Tilgjengeligheten for den alminnelige brukeren er dermed dårlig. Følgelig forslår komiteen at konvensjonene inntas i Norges Lover sammen med våre øvrige formelle lover. Dette vil være av særlig interesse på sjørettens område, da dennes regelverk har et meget internasjonalt preg med et stort antall tiltrådte konvensjoner. Ved å innta konvensjonsbestemmelsene i Norges Lover vil tilgjengeligheten bli vesentlig forenklet for alle brukere. I det følgende vil det kort redegjøres for det kunngjørings- og henvisningssystem som komiteen påtenkte de enkelte gjennomføringsmetodene under et dualistisk rettssystem. Ved inkorporasjon av konvensjonsbestemmelser foreslås det at den måten vår øvrige lovgivning kunngjørings på, benyttes i tillegg til en fullstendig gjengivelse av konvensjonsteksten i Norsk Lovtidend⁵⁴. På denne måten vil de bestemmelsene som anses for å være viktigst bli inntatt i Norges Lover, mens de bestemmelsene som innehar en lavere grad av viktighet vil bli skrevet i forskrifts form. Videre anfører komiteen at dette vil være en hensiktsmessig deling i og med at kun de viktigste bestemmelsene vil bli etterspurt, og de gjøres dermed enkelt tilgjengelig i lovsamlingen i motsetning til den mindre praktiske Norsk Lovtidend. Problemer kan ved total gjengivelse i Norsk Lovtidend oppstå da komiteen påpeker at enkelte konvensjoner er såpass store i omfang og av mindre generell interesse at de av praktiske avgrensningshensyn ikke burde medtas. Sjørettskonvensjonen SOLAS⁵⁵ anføres som et eksempel på en slik konvensjon. For de tilfeller hvor en konvensjon blir transformert til norsk rett skriver komiteen at det ikke vil være like viktig at konvensjonsteksten gjengis i

⁵³ NOU 1972:16, side 88

⁵⁴ NOU 1972:16, side 89

⁵⁵ Oppgavens punkt 3

lovverket⁵⁶. Komiteen fremholder istedenfor viktigheten av at transformerte konvensjonsbestemmelser må tolkes i lys av deres internasjonale bakgrunn. Når det gjelder konvensjoner som oppfylles ved passiv transformasjon, oppstår det i følge komiteen særlige kunngjøringsproblemer da konvensjonen ikke har gitt utslag i et regelsett⁵⁷. Komiteen fastslår at det enkelte rettsområdes ”fagmyndighet” bør overlates beslutningen om konvensjonen er av generell interesse, og dermed skal inntas i Norsk Lovtidend. Hovedmålsettingen som fremsettes av komiteen er at det for alle gjennomføringsmetodene må innføres systemer som er gjennomgående, og at disse blir fulgt slavisk i praksis slik at kunngjøringen av konvensjoner effektivt når ut til de som har interesse av den.

Passiv transformasjon som gjennomføringsmetode vil være en god løsning i de tilfellene hvor norsk rett allerede har de bestemmelser som konvensjonen inneholder. På denne måten unngås en unødvendig dobbeltregulering som ellers kun ville tjent til forvirring. Samtidig innebærer gjennomføringsmetoden klare arbeidssparende fordeler. Like fullt må det tas tilbørlig hensyn til at alle relevante nasjonale rettsregler er nøye undersøkt før det konstateres at gjennomføring kan skje ved passiv transformasjon. I motsatt fall risikerer man at det oppstår motstrid. Et annet punkt som er viktig å merke seg vedrørende passiv transformasjon er som tidligere nevnt kunngjøringen⁵⁸.

En endelig konklusjon finner ikke Transformasjonskomiteen det mulig å enes om. Ingen av gjennomføringsmetodene har så klare fordeler av de bør gis ”eksklusiv anvendelse”⁵⁹ slik de selv beskriver det. Likevel anfører de at inkorporasjonsmetoden bør benyttes oftere, som følge av stadig økende arbeidsmengde som følge av krav til gjennomføring av stadig flere folkerettslige forpliktelser. En dreining mot hyppigere bruk av inkorporasjon vil i følge komiteen føre til en både mer effektiv implementering av og en mer lojal oppfyllelse av våre folkerettslige forpliktelser. Komiteen foreslår også et par enkle retningslinjer som kan følges når det skal velges gjennomføringsmetode. Valget bør først og fremst preges av en

⁵⁶ NOU 1972:16, side 91

⁵⁷ NOU 1972:16, side 91

⁵⁸ Oppgavens punkt 2.5

⁵⁹ NOU 1972:16, side 84

vurdering av konvensjonen og videre en fastleggelse av det området den regulerer, samt de grupper den gjelder for. For eksempel så vil de som benytter seg av sjørettslig lovgivning etter vane forvente å finne en samlet regulering av rettstilstanden, og dette vil da tale for at også nye rettsregler som oppstår som følge av tiltredelse til en internasjonal konvensjon bør transformeres inn i den gjeldende rett for å opprettholde rettsenheten innenfor det konkrete område. På en annen side vil ikke transformasjon være avgjørende i de tilfeller hvor kun en svært liten gruppe anvender seg av et regelsett. Eksempler på rettsområder som utgjør en klar motsetning er de alminnelige reglene innenfor familie- og arverett. Disse brukes av en stor gruppe mennesker, også privatpersoner, og det er dermed svært viktig at reglementet innenfor rettsområdet er mest mulig uttømmende ved å inkludere transformerte forpliktelser påtatt ved ratifikasjonen av internasjonale overenskomster.

2.6.2.2 Oppgaveforfatterens vurderinger

Det er nå klart at de ulike vurderingstemaene som har blitt beskrevet i oppgavens punkt 2.6 ikke kan oppfattes som et tilfellet av svart eller hvitt. Nedenfor så vil jeg gjøre rede for hvilke konkrete standpunkter jeg synes norsk rett bør inneha med hensyn til valg av rettsystem og gjennomføringsmetode.

Valg av rettsystem og gjennomføringsmetode må etter oppgaveforfatterens mening vurderes som en helhet da det er mange av de samme vurderingstemaene som går igjen når valgene skal tas. Ved å velge det monistiske system, er det egentlig samtidig en beslutning om å bruke inkorporasjonsmodellen eksklusivt ved gjennomføringen av internasjonale forpliktelser. I mange tilfeller vil dette også være en god løsning, men ikke alltid. Det kan derfor være god grunn til å vurdere om man skal opprettholde muligheten til å velge mellom ulike gjennomføringsmetoder. På denne måten kan metoden som er best egnet til å gjennomføre den enkelte konvensjon til enhver tid velges. Ved å opprettholde denne graden av valgfrihet med hensyn til gjennomføringsmetode velger norsk rett på samme tid å ikke fravike sitt dualistiske standpunkt.

Med hensyn til internasjonale konvensjoners øverste formål, nemlig å fremme rettsenhet, mener jeg at det bør være fokus på at flest mulig anvender den samme kilden og at disse

også har tilgang til avgjørelser fattet på bakgrunn av den. Dette løses som kjent best ved å gjennomføre konvensjoner med inkorporasjonsmetoden. På denne måten blir altså konvensjonsteksten den primære og formelle rettskilden for samtlige som anvender konvensjonens bestemmelser. For at det skal bli enkelt å utnytte konvensjonens originaltekst, bør inkorporasjonsloven henviser til hvor denne er å finne. I tillegg til de allerede nevnte fordeler fører inkorporasjonsmetoden med seg en økt grad av effektivitet og dermed også en stor tidsbesparelse. Dersom Transformasjonskomiteens endringsforslag med hensyn til kunngjøringen av inkorporerte konvensjoner finner sted⁶⁰, vil det også bli enklere å holde seg oppdatert på de sist tiltrådte konvensjoner. Likevel er ikke inkorporasjon alltid den mest hensiktsmessige måten å gjennomføre en konvensjon på. Ofte vil gjennomføringen kunne løses bedre ved ordinær eller passiv transformasjon, slik det har fremkommet tidligere i oppgaven. Etter oppgaveskriverens oppfatning er Transformasjonskomiteens konklusjon om at Norge fortsatt bør anse seg som en dualistisk stat en god konklusjon. Dette baseres først og fremst på at det monistiske systemet ikke gir noen form for fleksibilitet ved valg av gjennomføringsmetode. For det andre finnes inkorporasjon tilgjengelig som en av flere gjennomføringsmetoder under det dualistiske system. Endelig anser oppgaveskriveren fordelene ved muligheten til å velge metode som større enn ulempen som følger av økt tidsforbruk ved selve gjennomføringen.

Utover de emnene som har vært tema i oppgavens del to, finnes det også andre som kan være av interesse, men som ikke har hatt den nødvendige relevans for denne oppgaven. For en bredere og mer nyansert fremstilling av vår rettsstilstand vedrørende internasjonale forpliktelser og deres gjennomføring i nasjonal rett, henvises det til Transformasjonskomiteens innstilling i sin helhet, forfattet i NOU 1972:16.

⁶⁰ Oppgavens punkt 2.6.2.1

3 Gjennomføring av konvensjoner på sjørettens område

3.1 Innledning

I denne delen av oppgaven skal de temaene som er tatt opp ovenfor i punkt to overføres til sjørettens område. Drøftelsen vil innledningsvis ta for seg sjørettens viktigste rettskilder og hvordan sjørettslig folkerett implementeres i nasjonal rett, før den fortsetter med å ta for seg eventuelle forskjeller mellom sjøretten og norsk rett for øvrig. Det vil være av særlig interesse å kunne avdekke om det eksisterer forskjeller i måten konvensjoner på sjørettens område og norsk rett for øvrig gjennomføres på. For øvrig er oppgaven i dette punkt fokusert opp mot sjøsikkerhetsrettslige regler og problemstillinger.

3.2 Nasjonale rettskilder

Sjørettens skrevne rettskilder er tradisjonelt sett samlet i et fåtall lover. Disse er til gjengjeld meget omfangsrige, og omfatter et stort område av ulike bestemmelser. De viktigste någjeldende lovene innenfor rettsområdet er sjøloven av 1994, skipssikkerhetsloven av 2007 og NIS-loven av 1987⁶¹. Sjøloven er et produkt som ble resultatet av et bredt lovsamarbeid mellom de nordiske landene⁶². Det respektive lands lov har derfor store likhetstrekk i innhold og struktur, men uten å være tvers igjennom identiske. Vår någjeldende sjølov innebar en større omstrukturering av loven fra 1894, men foruten befraktningsdelen medførte den ikke en realitetsendring⁶³. Når sjøloven skal revideres blir det oppnevnt en særskilt sjølovkomité. Skipssikkerhetsloven er en større tidsmessig overhaling av sjødyktighetsloven av 1903 som den gang ble til som følge av et stort antall skipsforlis⁶⁴. Hensynene som skipssikkerhetsloven søker å ivareta er liv, helse, miljø og materielle verdier⁶⁵ for alle som kommer i kontakt med skip og skipsnæringen. Loven representerer dermed et regelverk som innehar meget stor bredde og et stort

⁶¹ Lov om norsk internasjonalt skipsregister

⁶² Sverige, Danmark, Island og Finland

⁶³ Falkanger (2004) s. 4

⁶⁴ Ot.prp.nr 87 (2005-2006), punkt 1.1

⁶⁵ Ot.prp.nr 87 (2005-2006), punkt 1.1

nedslagsområde. NIS-loven regulerer de bestemmelser som er knyttet til registrering av skip i norsk internasjonalt skipsregister. Utover dette inneholder også loven enkelte overordnede bestemmelser som regulerer arbeidsforhold om bord på skip. Endelig kan nevnes det store antall forskrifter som er blitt til på bakgrunn av hjemmel i sjørettslovgivningen. Mange forskrifter inneholder detaljerte reguleringer av helt konkrete rettsforhold innenfor sjøretten etter en generell henvisning fra lovverket. Det er nettopp i forskrifter at Norges internasjonale forpliktelser på sjørettens område i stor grad er gjenstand for regulering.

3.3 Internasjonale rettskilder

Foruten å inneholde et stort antall paragrafer med alminnelige nasjonalt angitte lovbestemmelser, inneholder det sjørettslige lovverket også regler som henviser til internasjonale bestemmelser – enten ved direkte henvisning, eller ved reguleringer inntatt i forskriftsverket.

På sjørettens område finnes det flere sentrale konvensjoner som skal fremme sjøsikkerheten. Før konvensjoner nevnes ved konkrete eksempler, kan det være grunn til kort å redegjøre for hva som ligger i at en konvensjon har sjøsikkerhet som fokusområde, og den aktualitet sjøsikkerhet har i dag.

Sjøretten er en meget altomfattende virksomhet, både i en rettslig kontekst, og i en fysisk kontekst ute på alle verdens hav. Etter hvert som verden slik vi kjenner den stadig blir mer integrert og internasjonalisert, øker samtidig behovene for blant annet sjøtransport. Og med økt sjøtransport følger det med et naturlig behov for økt fokus på de problemstillinger som da kan oppstå. Det er på slike områder at sjøsikkerhetskonsensjonene har sin misjon. De skal ta stilling til, og løse de problemstillingene som kan oppstå innenfor aspektene miljø og sikkerhet i sjøretten på en god måte.

3.3.1 Sjøsikkerhetskonvensjoner

To konvensjoner som gjør seg særlig gjeldende på sjøsikkerhetens område er SOLAS 1974 og MARPOL 73/78. SOLAS i sin opprinnelige form ble forfattet i 1914⁶⁶ og någjeldende utgave er fra 1974 med nyere tilleggsakter. Hovedtemaet i SOLAS er sikkerhet til sjøs. MARPOL har blitt til på bakgrunn av en sammensetning av to konvensjoner fra henholdsvis 1973 og 1978 med nyere tilleggsakter. I denne er hovedtemaet sikkerhet i et miljøperspektiv. Andre IMO⁶⁷ konvensjoner som har vært med på å danne skipssikkerhetsloven er STCW⁶⁸, The Load Lines Convention, COLREG⁶⁹ og Tonnage⁷⁰.

Det er IMO som står bak begge de ovenfor nevnte konvensjonene. IMO er et internasjonalt sjørettslig organ underlagt FN, som har til hensikt å øke sikkerheten til sjøs⁷¹. Videre består IMO av fire hovedkomiteer og ni underkomiteer. Den viktigste hovedkomiteen heter MSC⁷², som tar for seg alt arbeidet som har med sjøsikkerhet å gjøre.

3.3.1.1 Benyttede gjennomføringsmetoder

Når reglementet på sjøsikkerhetens område skal oppdateres, er det som regel Sjøfartsdirektoratet som gjennomfører arbeidet. Direktoratet har i FOR-2007-05-31-590 fått kompetanse fra Nærings- og handelsdepartementet til å holde en rekke av skipssikkerhetslovens bestemmelser à jour ved utarbeidelse av forskrifter.

Måten Sjøfartsdirektoratet gjennomfører regelendringer på, er ved å oppdatere gamle og forfatte nye forskrifter som er hjelmet fra skipssikkerhetsloven. Dette kommer frem i mange av skipssikkerhetslovens bestemmelser, hvor Nærings- og handelsdepartementet er gitt kompetanse til å forfatte en forskrift. Da departementet har delegert dette ansvaret videre til Sjøfartsdirektoratet, er det altså direktoratet som står for den faktiske

⁶⁶ Om SOLAS 1974 (2008)

⁶⁷ International Maritime Organization

⁶⁸ The Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for seafarers

⁶⁹ The Convention on International Regulations for Preventing Collisions at Sea

⁷⁰ The International Convention on Tonnage Measurement of Ships

⁷¹ Ot.prp.nr 87 (2005-2006), punkt 4.2.1

⁷² Maritime Safety Committee

gjennomføringen av regelendringer. Dette kan illustreres med følgende eksempel fra skipssikkerhetsloven § 21, hvor det heter i andre ledd; ”departementet kan gi nærmere forskrift om kravene i første ledd” hvorpå det oppgis en liste med nærmere spesifiserte områder som er relevante. Denne hjemmelen er en av flere som er brukt til å utarbeide FOR 2008-08-14-928 som er en oppdatering av FOR 1992-09-15-695 som omhandler bygging og drift av passasjer-, lasteskip og lekter⁷³.

Det konkrete innholdet i regelendringene vil være basert på en transformasjon av IMO tilleggsakter, eller komme på bakgrunn av lokale regelendringer. I følge Sjøfartsdirektoratet⁷⁴, er det også de som implementerer regler i norsk rett fra andre internasjonale organisasjonene som ILO⁷⁵, Paris MoU⁷⁶ og basert på våre forpliktelser etter EØS-avtalen. Et eksempel på at EØS-avtalen har ført til en regelendring i forskriftsverket, er EU direktivet 2003/24/EF, som har ført til en endring av FOR 1992-09-15-695 med hensyn til bygging, utrustning og drift av skip. Et annet eksempel er i FOR 2008-03-14-306 § 5 som angir EØS-avtalen vedlegg XIII nr. 56u (forordning (EF) nr. 336/2006) om gjennomføring av ISM⁷⁷ koden som innehaende av forskrifts rang. Denne forskriften vil også ha forrang foran andre bestemmelser som den eventuelt måtte komme i konflikt med, jfr. EØS-loven § 2 som gir både lovregler og forskriftsverk som tjener til oppfyllelsen av EØS-avtalen forrang. Her bør det merkes at en forskrift som bidrar til å oppfylle EØS-avtalen, etter § 2 også vil ha forrang i forhold til senere lover den kan komme i konflikt med.

Som det kommer frem ovenfor, gjennomføres altså internasjonale sjøsikkerhetsregler i norsk rett ved transformasjon av Sjøfartsdirektoratet. Det finnes altså ikke en overordnet ”en bloc” som for eksempel gjør samtlige IMO vedtatte regelendringer til norsk nasjonal rett ved automatikk. Direktoratet vurderer konkret hvordan hver enkelt regel i en tilleggsakt

⁷³ Rundskriv – Serie R (2008)

⁷⁴ Om Sjøfartsdirektoratet (2008)

⁷⁵ International Labour Organization

⁷⁶ Paris Memorandum of Understanding

⁷⁷ International Safety Management

skal gjennomføres. Vanligst er at regelen omformuleres til norsk og inntas i sin helhet i forskriftsverket, men det er også tilfeller hvor regelen implementeres i form av inkorporasjon, og ved at det henvises til en konkret konvensjonsbestemmelse. Dette er for eksempel tilfellet i FOR 1998-01-05-06 § 2 litra g om ”Hurtiggående fartøy”, hvor det er bestemt at definisjonene i regel ”X/1 i SOLAS 1974 med senere endringer” skal gjelde. Etter oppgaveforfatterens vurdering har henvisning blitt brukt for at begrepets dynamiske karakter til enhver tid skal være i overensstemmelse med gjeldende rett. Da den gjeldende rett til enhver tid er under utvikling og forandring, vil det være mest hensiktsmessig å innta en regel som er med på å ivareta og følge denne utviklingen.

I FOR 1992-09-15-695 § 5 gjengis en liste av konvensjoner som skal gjelde for de skip som omfattes av forskriften. Denne gjengivelsen innebærer en inkorporasjon av et i bestemmelsen nærmere angitt antall konvensjonsregler. Dette kommer frem av bestemmelsens utforming ved at den henviser til en rekke eksterne konvensjonsbestemmelser og anfører at de skal gjelde for de skip som omfattes. For øvrig inneholder forskriften et stort antall bestemmelser som er transformert fra de i § 5 nevnte konvensjonenes bestemmelser.

I tillegg til Sjøfartsdirektoratet, har også Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket kompetanse til å gjennomføre internasjonale sjøsikkerhetsregler i norsk rett⁷⁸. Ansvarsområdet som disse har er LRIT⁷⁹ og ISPS⁸⁰.

Bak gjennomføringen av internasjonale bestemmelser står en rekke hensyn, blant annet til krav til ”overordnede mål, styringsparametre, tildelte beløp og (...) rapportering”⁸¹. Disse kravene kommer frem i et tildelingsbrev som Sjøfartsdirektoratet mottar fra Nærings- og handelsdepartementet og Miljøverndepartementet. Tildelingsbrevet kan ses på som en veiledning til hvordan departementene ønsker at direktoratet skal arbeide, samt visse krav

⁷⁸ Storhaug (2008)

⁷⁹ Long Range Identification and Tracking

⁸⁰ International Ship and Port Facility Security Code

⁸¹ Sjøfartsdirektoratet, tildelingsbrev (2008)

som direktoratet må innfri. På direktoratets internettsider kan disse dokumentene leses i sin helhet.

3.3.1.2 Finnes det alternative gjennomføringsmetoder?

Man kan spørre seg hvorfor transformasjon har blitt den overordnede gjennomføringsmetoden brukt innenfor sjørett. Kan gjennomføring ved inkorporasjon være et like godt alternativ?

Den utbredte bruken av transformasjon innenfor rettsområdet kan ses i sammenheng med tradisjon⁸². Både i den forrige sjølov av 1894 og i den nåværende av 1994 benyttes transformasjon i stor grad, for eksempel vedrørende det begrensede rederansvar, sammenstøt mellom skip, berging og transportansvar ved stykkgodsbefordring⁸³. Årsaken til bruken av transformasjon kan tenkes å være koblet opp til hva som er praktisk. For de som må bruke sjørettsreglene vil det være svært gunstig dersom så mange som mulig av disse reglene er samlet på et snevert lovområde, og da særlig når man reflekterer over rettsområdets størrelse med hensyn til antall bestemmelser. På den måten blir det lettere å orientere seg, og å holde seg oppdatert i lovmaterien. Dersom konvensjonene og deres tilleggsakter som Norge tiltrer på sjørettens område kun skal henvises til ved inkorporasjon, vil rettsbildet raskt bli broket og ugjennomtrengelig. En slik overgang vil i det minste kreve en del praktiske endringer, for eksempel med hensyn til kunngjøring av endringer⁸⁴. I tillegg til vanskelig tilgjengelighet, vil det kunne oppleves som tungt å benytte seg av bestemmelser skrevet på et utenlandsk språk med høyt fag- og språkteknisk snitt. Det er derfor svært hensiktsmessig at transformasjonsmetoden benyttes på sjørettens område, til tross for dens åpenbare ulempe i å være svært tidkrevende å gjennomføre. Utover de transformerte bestemmelsene, kan konvensjonens originaltekst ved behov benyttes som oppslag og tolkningsverktøy ved å følge henvisningen fra regelverket⁸⁵.

⁸² NOU 1972:16, side 83

⁸³ Krüger (2008)

⁸⁴ Oppgavens punkt 2.6.2.1

⁸⁵ Oppgavens punkt 3.3.1.1

Til tross for at inkorporasjonsmetoden ikke er den mest hensiktsmessige måten å gjennomføre konvensjonsbestemmelser i norsk rett på, er det ingen nedfelte begrensninger i den kompetansedelegasjonen⁸⁶ som Sjøfartsdirektoratet har mottatt fra Nærings- og handelsdepartementet. Direktoratet står altså i prinsippet fritt til selv å velge blant de tilgjengelige gjennomføringsmetoder. Det kan også påstås at direktoratet som følge av kompetansedelegasjonen kan gjennomføre et strengere regelverk enn det konvensjonsbestemmelsene legger opp til dersom denne skulle ønske det. Dette betinger naturligvis at konvensjonsbestemmelsen ikke inneholder bestemte krav til gjennomføringsmåte og grad. Grunnen til at direktoratet ikke i større grad inkorporerer, ligger etter oppgaveforfatterens syn i måten sjøretten som rettsområde er utformet på.

3.3.1.3 Finnes det metodeforskjeller med hensyn til sjørett og øvrig rett?

Et interessant spørsmål er om det er noen vesentlige forskjeller i måten implementeringsmetodene faktisk brukes på sjørettens område, i forhold til øvrige rettsområder. Helt konkret vil følgende to spørsmål være av interesse. Hvordan vedtas nye bestemmelser på bakgrunn av SOLAS 1974 og MARPOL 73/78? Og hvordan blir disse gjennomført i norsk rett?

Det kan i utgangspunktet synes som at det ikke er noen forskjeller i måten implementeringsmetodene brukes på sjørettens område i forhold til øvrige rettsområder. På alle rettsområder, inkludert sjøretten, blir bestemmelser gjennomført i norsk rett på bakgrunn av de grunnvurderinger som må antas blir brukt på de fleste rettsområder. Det vil si at når konvensjonens helt konkrete gjennomføringsmåte bestemmes, vurderes det hva slags konvensjon det er tale om, størrelsen på den, hvem de påtenkte brukerne er, hvilket rettsområde man befinner seg på, hva som er normal gjennomføringsmåte for tilsvarende konvensjoner, med mer. Vurderingen er konkret, og vil tidvis være både vanskelig og tidkrevende å gjennomføre. Resultatet av vurderingen vil kulminere i konkrete endringsforslag som siden blir gjennomført.

⁸⁶ FOR 2007-05-31-590

En interessant oppdagelse er derfor måten endringer til SOLAS 1974 og MARPOL 73/78 gjennomføres på. Her har nemlig IMO utviklet en særegen metode som skiller seg en god del fra de alminnelig kjente gjennomføringsmetodene som heter ”tacit acceptance procedure”. Nedenfor i punkt 3.4 vil det redegjøres nærmere for denne metoden.

3.4 Tacit acceptance procedure⁸⁷

3.4.1 Bakgrunnen for metoden

Tacit acceptance procedure er navnet på en særlig prosedyre som benyttes når IMO skal gjennomføre en oppdatering av sine konvensjoner med nylig fremforhandlede og vedtatte tilleggsakter. Oppgaveforfatteren velger å benytte seg av uttrykket ”tilleggsakter” for oversettelsen av det engelske ordet ”amendments”. Over tid vil tidligere vedtatte og ikrafttrådte konvensjoner bli akterutseilt av endringer i det faktiske rettsbildet. For at konvensjoner skal ha en reell og hensiktsmessig posisjon i rettsmaterien, må de fra tid til annen gjennomgå endringer, enten i form av omskrivninger i sin helhet, eller med kun oppdateringer for øyet. Den tradisjonelle måten dette gjøres på er ved at samtlige stater som allerede er medlem av en eksisterende konvensjon forsøker å bli enige om et nytt og oppdatert innhold til vedkommende konvensjon i møter hvor endringsforslag drøftes. Slike forhandlinger er som regel meget tidkrevende, da det kan være vanskelig å oppnå endelig enighet om de nødvendige endringene. Dette er en naturlig konsekvens når mange aktører må samarbeide og finne en felles løsning. IMO har for eksempel over 160 medlemsstater. Enda mer tidkrevende kunne gjennomføringsprosessen til endringene være tidligere. Erfaringsmessig kunne det gå svært mange år, også tiår, fra en tilleggsakt ble vedtatt av IMO og frem til den var endelig innført i de ulike statenes nasjonale rett. Dette var tilfellet fordi det var et krav om at en viss andel av de kontraherende landene, gjerne to tredjedeler, måtte tiltre den nye tilleggsakten før endringene kunne trå endelig i kraft. For eksempel fikk ingen av tilleggsaktene til SOLAS 1960 utarbeidet i perioden 1966 til 1973 noen gang den nødvendige oppslutning for å kunne tre i kraft⁸⁸. Sannsynlige årsaker til at tiltredelse av slike tilleggsakter kunne ta veldig lang tid, er stor arbeidsmengde og prioriteringer foretatt

⁸⁷ IMO Conventions (2008)

⁸⁸ IMO Conventions (2008)

av medlemsstatene. Det kan naturligvis også være tilfellet at manglende tiltredelse kom som følge av medlemsstatenes manglende vilje til å sørge for tilleggsaktenes endelige gjennomføring.

3.4.2 Ideen bak metoden

I et forsøk på å bøte på dette problemet utarbeidet IMO "the tacit acceptance procedure" på 1960- og 70-tallet med sikte på at denne skulle bli innført som standard endringsprosedyre av deres konvensjoner med vedtagelsen av SOLAS 1974 og MARPOL 73/78. Denne metoden viste tidlig at den førte med seg en meget stor forbedring med hensyn til tiden det tok før en konvensjonsendring var gjennomført i nasjonal rett. For eksempel ble endringer til SOLAS 1974 vedtatt i 1981 og gjennomført allerede i 1984⁸⁹. Til sammen er nærmere 30 tilleggsakter gjennomført på bakgrunn av tacit acceptance metoden i SOLAS 1974⁹⁰.

Tacit acceptance metoden adopterte IMO fra andre fremtredende internasjonale organisasjoner. Både International Civil Aviation Organization (ICAO), International Telecommunications Union (ITU), World Meteorological Organization (WMO) og World Health Organization (WHO) benyttet seg allerede på det tidspunktet av metoden⁹¹. Metoden innebærer på mange måter at krav til ikrafttredelsen av konvensjonsendringer blir snudd på hodet. Istedenfor at et visst antall medlemsland må ratifisere og gjennomføre endringene, blir det ved bruk av tacit acceptance fastsatt en dato hvorpå endringene skal tre i kraft med bindende virkning for medlemslandene. Det som eventuelt kan forsinke denne gjennomføringsprosessen er dersom et minimum av en på forhånd bestemt andel av medlemslandene aktivt protesterer mot de vedtatte endringene innen en angitt frist⁹². De konkrete forutsetninger for gjennomføring kan variere mellom de konvensjoner som benytter denne metoden. Når det gjelder SOLAS 1974 vil også en protest fra de landene som til sammen innehar minimum av 50 % av verdens bruttotonasje være tilstrekkelig til

⁸⁹ IMO Conventions (2008)

⁹⁰ Om SOLAS 1974 (2008)

⁹¹ IMO Conventions (2008)

⁹² IMO Conventions (2008)

å hindre gjennomføringen av en konvensjonsendring⁹³. Hvis ikke en stor nok andel av medlemslandene protesterer på endringene, gjennomføres altså disse automatisk ved passering av den på forhånd angitte dato. Denne metoden representerer med andre ord et meget stort tidsbesparende element, som er med på å gagne samtlige land, personer og virksomheter som driver innenfor sjørettens område, da nye sikkerhetsregler hurtigere blir en del av den gjeldende rett.

3.4.3 Tacit acceptance procedure nedfelt i SOLAS 1974

Det konkrete kompetansegrunnlaget som IMO innehar til å tvinge igjennom endringer mot et protesterende mindretall, finnes nedfelt i den opprinnelige konvensjonsteksten. Denne vil inneholde en klausul som gir IMO en rett til å gjennomføre konvensjonsendringer ovenfor medlemsstatene ved bruk av tacit acceptance. I SOLAS 1974 er en variant av denne gjennomføringsmetoden inntatt i Artikkel VIII b vi 2, og lyder slik:

”An amendment to the annex other than chapter 1 shall be deemed to have been accepted

(aa) at the end of two years from the date on which it is communicated to Contracting Governments for acceptance; or

(bb) at the end of a different period, which shall not be less than one year, if so determined at the time of its adoption by a two-thirds majority of the Contracting Governments present and voting in the expanded Maritime Safety Committee.

However, if within the specified period either more than one third of Contracting Governments, or Contracting Governments the combined merchant fleets of which constitute not less than fifty per cent of the gross tonnage of the world's merchant fleet, notify the Secretary-General of the Organization that they object to the amendment, it shall be deemed not to have been accepted.”

I denne bestemmelsen kommer det klart frem at en tilleggsakt skal anses for å være akseptert, og dermed gjennomført, etter to år, med mindre mer enn en tredjedel av

⁹³ IMO Conventions (2008)

medlemsstatene eller en andel av medlemsstatene som til sammen svarer for over 50 % av den sammenlagte bruttotonnasje aktivt avgir sin protest til IMO. Bestemmelsen gir også anledning til at det besluttes en annen tidsfrist ved avstemning, slik det fremkommer i regelens punkt bb.

Slik bestemmelsen er utformet i SOLAS 1974 kan det hevdes at tacit acceptance procedure har visse likhetstrekk med den gjennomføring som skjer i monistiske stater og i dualistiske stater som bruker inkorporasjonsmetoden, slik dette ble redegjort for i oppgavens del to. Etter at tidsfristen er overstått, påtvinges tilleggsakten samtlige medlemsstater av den aktuelle konvensjon. Det er med andre ord en viss grad av automatikk til stede. Like fullt er det viktig å bemerke at dette kun gjelder på et helt avgrenset rettsområde. Det er kun endringer i SOLAS 1974 vedtatt av IMO på bakgrunn av nevnte hjemmel som kan gjennomføres på denne måten. Sammenligningen må med andre ord ikke trekkes så langt at den forveksles med det uniforme og overordnede standpunkt en stat kan ta med hensyn til valget mellom det dualistiske og monistiske rettssystem.

3.4.4 Tacit acceptance procedure i bruk

På IMO sine internettsider⁹⁴ kan man sette seg inn i hvilke tilleggsakter som har blitt vedtatt fra 1981 og frem til oktober 2007 på bakgrunn av SOLAS 1974. I denne oversikten fremgår ikke den enkelte tilleggsaktens konkrete bestemmelse, men en redegjørelse for hva den søker å oppnå, og gjerne også bakgrunnen for hvorfor den ønskes gjennomført. Oppdateringer av SOLAS 1974 er i stor grad styrt som følge av faktiske hendelser, og tilleggsaktens hensikt blir dermed å gjennomføre en regelendring som kan virke preventivt mot ulykker i fremtiden.

Et godt eksempel på at faktiske hendelser kan påvirke utformingen av SOLAS 1974 er tilfellet med de senere årenes mange, og til dels dødelige, ulykker i forbindelse med evakueringsøvelser hvor livbåter har blitt brukt. Systemene som brukes for å løfte og senke livbåter fra skipssiden er lite systematisert, og følgelig finnes det mange forskjellige systemer ute på skip. Dette er i seg selv ikke et problem, inntil det i flere tilfelle har vist seg

⁹⁴ Om SOLAS 1974 (2008)

at systemene er delvis defekte i tillegg til at nødvendig vedlikehold og ettersyn ofte er svært mangelfullt gjennomført. Det har vært flere alvorlige ulykker hvor livbåter har utløst seg fra daviten i en ende lenge før skroget ligger i vannet. For å avhjelpe denne ugunstige utviklingen, har IMO gått igjennom de punkter i SOLAS 1974 hvor dette eksisterer. Ut i fra dette arbeidet har de forfattet nye retningslinjer for kontroll og vedlikehold av livbåter og deres tilhørende systemer. Dette arbeidet har resultert i IMO MSC.1/Circ.1206 Annex 1⁹⁵ som Sjøfartsdirektoratet har adoptert og fulgt opp med et rundskriv⁹⁶ hvor de henviser til IMO MSC.1/Circ.1206 Annex 1 og henstiller at disse nye retningslinjene blir fulgt i praksis. I følge rundskrivet er retningslinjene foreløpig ikke obligatoriske, men skal etter IMO sitt utsagn bli det fra 2010. Dersom IMO gjennomfører disse retningslinjene som obligatoriske er det sannsynlig at de vil benytte seg av tacit acceptance procedure for en smidig implementering i medlemsstatenes rett. Fra det tidspunkt retningslinjene blir obligatoriske, vil Sjøfartsdirektoratet måtte sørge for at relevante forskrifter oppdateres. Utover rundskrivet har Sjøfartsdirektoratet også publisert en sikkerhetsmelding⁹⁷ som angår ulykker med livbåter i forbindelse med heving og senking av disse. Sikkerhetsmeldingen redegjør for sin bakgrunn, inneholder en beskrivelse av konkrete ulykkestilfeller på norske og utenlandske skip, regelpresiseringer og en anbefaling av tiltak.

3.4.5 Protester inngitt av Norge

Siden tacit acceptance procedure legger opp til at den enkelte stat aktivt må protestere for å hindre at en tilleggsakt blir gjennomført, kan det være av interesse å undersøke hvorvidt Norge noen gang har protestert. Norges rett til å velge å protestere ligger selvfølgelig til benyttelse på bakgrunn av vårt medlemskap i IMO.

I følge det Sjøfartsdirektoratet⁹⁸ kjenner til, har Norge aldri gjennomført en protesterklæring til IMO. Det kan videre spørres hvorfor vi aldri har protestert. Oppgaveforfatteren er av den oppfatning at det skyldes at vi er en nasjon som har en

⁹⁵ IMO MSC.1/ Circ. 1206 Annex 1 (2008)

⁹⁶ Rundskriv – Serie V

⁹⁷ Sjøfartsdirektoratet, sikkerhetsmelding

⁹⁸ Storhaug (2008)

betydelig skipsflåte og andre virksomheter som knytter seg sterkt til skip. På denne bakgrunn er vi naturlig fokusert på sikkerhetstemaer. Når IMO vedtar tilleggsakter som berører skipssikkerhet, er det naturlig å vurdere det dit hen at Sjøfartsdirektoratet gjennomfører bestemmelsene i nasjonal rett for best mulig å kunne sikre de som vier sitt liv og virke innenfor skipsnæringen. Det vil derfor fremstå som unaturlig å protestere på de regelendringene som er med på å øke sikkerhetsnivået innenfor skipsnæringen. At sikkerhet har høy prioritet hos Sjøfartsdirektoratet, fremstår som klart ved å studere deres arbeidsoppgaver og overordnede formål⁹⁹. Dette fokuset kan illustreres ytterligere ved å påpeke at allerede før nye regler om bruk av livbåter og deres tilleggsutstyr har blitt obligatoriske, har Sjøfartsdirektoratet påpekt problemet i en sikkerhetsmelding og fulgt opp IMO sitt arbeid ved å publisere et rundskriv¹⁰⁰ hvor en rekke nye regler anbefales fulgt.

Så lenge en tilleggsakt har til hensikt å bedre skipssikkerheten, og ikke medfører åpenbare eller større ulemper, er det oppgaveforfatterens vurdering at en eventuell protest inngitt til IMO fra Norge må anses for å være svært lite sannsynlig.

3.4.6 Negative sider ved tacit acceptance procedure

Til tross for at metoden innebærer store forbedringer med hensyn til gjennomføringen av tilleggsakter, finnes det også enkelte ulemper. De statene som motsetter seg gjennomføringen av en tilleggsakt som de ikke selv ønsker å implementere, vil likevel måtte gjennomføre tilleggsakten dersom en tilstrekkelig andel av de øvrige medlemsstater ikke også protesterer. Det kan være at den staten som ikke ønsker en tilleggsakt har legitime grunner til at den inntar et slikt standpunkt. Like fullt har hver og en medlemsstat godtatt de vilkårene som gjelder for å være en del av IMO fellesskapet, og må derfor kunne forvente at en slik situasjon oppstår. Å melde seg ut av organisasjonen vil for de aller fleste fremstå som uaktuelt, og følgelig blir tilleggsakten akseptert og gjennomført. Når det er så mange medlemmer av IMO, er det ikke fjernt å påstå at det fra tid til annen vil være enkelte medlemsstater som ikke er helt enig med det foreliggende resultat. Likevel må et større

⁹⁹ Om Sjøfartsdirektoratet (2008)

¹⁰⁰ Oppgavens punkt 3.4.4

flertall av stater som aksepterer endringene kunne legitimere disse også ovenfor et mindretall som protesterer. I den grad man er uenig med en foreslått regelendring, vil det være viktig å delta aktivt i høringsprosessen som finner sted før vedtagelsen. På denne måten vil det standpunkt man har bli kjent for de øvrige, og man kan påvirke saksgangen i det tilfellet hvor flere andre stater støtter det synet som presenteres. Så lenge endringer vedtas etter en prosess hvor de som ønsker å uttale seg, positivt eller negativt, faktisk har anledning til å gjøre dette, kan det vanskelig tenkes noen argumenter som skulle tilsi at endringen ikke til slutt bør gjennomføres. I en slik demokratisk prosess må det kunne forventes at de interessante og relevante problemstillingene blir tvunget frem til drøftelse i plenum, og følgelig resultere i et vedtak basert på et bredt erfaringsgrunnlag.

I en negativ kontekst kan det også hevdes å være langt for enkelte av medlemsstatenes representanter å reise for å kunne delta, men denne innvendingen må det kun legges mindre vekt på da et møtestedet alltid vil være upraktisk for noen.

Avslutningsvis må det ses som klart at de ulempene som finnes ikke utgjør nevneverdige bekymringer i forhold til den vesentlige tidsforbedringen som tacit acceptance procedure medfører. Utviklingen innenfor skipsnæringen er i stadig endring, og det er derfor viktig å ha et instrument som effektivt kan holde det nødvendige regelverket oppdatert. På denne måten vil næringen innstilles til å opprettholde sikkerhet som et fremtredende fokusområde.

3.5 Oppsummering

I det foregående har det blitt redegjort for hvordan konvensjoner på sjørettens område blir gjennomført i norsk rett. Videre i oppgavens punkt fire vil det bli redegjort for om det kan være tilfeller hvor det har oppstått materielle forskjeller mellom de norske og de internasjonale sjøsikkerhetsreglene i forbindelse med gjennomføringen.

Fremstillingens punkt 3.4 om redegjørelsen for tilblivelsen av IMO sin tacit acceptance procedure er ment som en overordnet innføring. En meget detaljert og engelskspråklig oversikt over alle stegene fra den spede begynnelse og veien frem til innføringen av tacit

acceptance som gjennomføringsmetode på 1970-tallet kan leses på IMO sine internettsider¹⁰¹.

4 Materielle forskjeller mellom de norske og de internasjonale sjøsikkerhetsreglene

4.1 Innledning

I denne delen av oppgaven er det særlig to problemstillinger som forsøksvis vil bli tatt opp og drøftet. For det første hvorvidt det i de transformerte nasjonale bestemmelsene finnes materiellrettslige forskjeller hva angår reglenes anvendelse på skip av ulik statsopprinnelse. Eksisterer det for eksempel regler med et innhold som varierer ettersom de skal anvendes på et norsk skip i innenriks fart eller på et utenlandsk skip på internasjonalt seilas innenfor Norges grenser? Og dersom slike forskjeller eksisterer, blir det anvendt strengere regler på utenlandske skip? Det vil for det andre være av interesse å avdekke hvorvidt den originale konvensjonsteksten i tilfelle også innehar en slik distinksjon.

I utgangspunktet er det grunn til å hevde at en slik forskjellsbehandling av skip basert på opprinnelsesland ikke bør finne sted. Dette vil være med på å undergrave hele formålet til den internasjonale skipsreguleringen. Det er nettopp like, eller tilnærmet sådan, regler som danner grunnlaget for det internasjonale samarbeidet innenfor skipsnæringen, med IMO i spissen. På hvilket grunnlag kan eventuelt Norge anvende andre regler på sine skip i innenlands trafikk? Og hvordan stiller det seg med lovligheten til å opprettholde en slik forskjellsbehandling, for eksempel i forhold til IMO sine konvensjonsbestemmelser?

FOR 2005-01-01-08 som omhandler arbeidsmiljø, sikkerhet og helse til arbeidstakere om bord på skip, gjelder i følge dens § 1-2 (1) for alle arbeidstakere på norske skip. Denne differensierer altså ikke på innenlands og utenlandsk trafikk. Det må kunne antas at øvrige

¹⁰¹ IMO Conventions (2008)

staters reguleringer inneholder tilsvarende bestemmelser for sine skip, og dermed er alle skip omfattet av de samme bestemmelsene, slik at det ikke finnes noen forskjeller. Forskriften inneholder også en fraviksbestemmelse i § 1-5 (1) som bemyndiger Sjøfartsdirektoratet til å ”i særlige tilfeller treffe vedtak om fravik fra denne forskrift”. Et vilkår for at denne fraviksbestemmelsen kan brukes er at Norges internasjonale forpliktelser ikke overtres. Videre må fraviksbestemmelsen forstås som en meget snever unntaksregel, jfr. dens formulering ”i særlige tilfeller”. Det finnes en rekke forskrifter som har denne oppbygningen med en innledende bestemmelse om bredt virkeområde, og deretter en fraviksbestemmelse for særtilfeller. Oppgaveforfatteren har vært i kontakt med direktoratet med et ønske om å få innsyn i konkrete fravikende vedtak. Dessverre har ikke direktoratet hatt kapasitet til å bistå med eventuelle interessante opplysninger. Til tross for at fraviksbestemmelsen stiller som vilkår at våre internasjonale forpliktelser ikke skal overtres, kan det tenkes at de konkrete vedtakene om fravik kunne tilført denne oppgaven relevant informasjon i forhold til de spørsmål som reises.

I Ot.prp. nr. 87 (2005-2006) punkt 4.2.1 i.f. heter det at ”nasjonale særkrav søkes i all hovedsak unngått”. Det kan by på tvil hvordan dette utsagnet skal tolkes, men det kan være naturlig å tolke det dit hen at det vedrører problemstillingene som tas opp i denne oppgavedelen, altså tilfeller der innenriksfarten mottar særlige regler. Som det ble skrevet innledningsvis, vil eventuelle nasjonale særregler være med på å undergrave de internasjonale bestemmelsenes formål om å være gjennomført med lik virkning for samtlige rettssubjekter. Dette er med andre ord en utvikling som ikke er ønskelig.

4.2 Konkrete funn

I FOR 1987-05-21-406 ”Del 2. Transport på passasjerskip” § 5-10 er det angitt bestemmelser som gjelder for ”transport på passasjerskip i innenriks fart”. I denne bestemmelsens første ledd kommer det frem at SOLAS 1974 kapittel VII og IMDG-koden skal følges. Derimot heter det i andre ledd at som et alternativ til de nevnte internasjonale bestemmelsene, kan forskriftens regler i §§ 5-11 – 5-21 benyttes. Av særlig interesse er det tilfelle at de nevnte alternative bestemmelsene kan brukes på visse typer av godsbiltrafikk som benytter seg av bilferger og inneholder farlig last. I § 5-9 som omhandler ”transport på

passasjerskip i utenriks fart” er det ikke angitt en tilsvarende alternativ regulering. Tvert i mot, etter denne bestemmelsen skal et ytterligere antall konvensjonsbestemmelser følges, slik det fremkommer i første til tredje ledd. Umiddelbart synes det altså å være en forskjell i detaljreguleringen.

Ved en nærmere undersøkelse av de særlige bestemmelsene som gjelder for innenriks transport, må det vies særlig oppmerksomhet til § 5-20. Denne bestemmelsen angir unntak i form av antall transportenheter av farlig gods som kan medbringes på innenlands fergetrafikk. I utgangspunktet er det mange typer farlige godslaster som ikke er tillatt overhodet på de to fergetypene som er angitt i vedleggene til forskriften¹⁰². § 5-20 (2) utvider i flere tilfeller totalforbudet til å gjelde transport av én enhet per tur. I tillegg representerer tredje ledd en ytterligere utvidelse, da det etter denne bestemmelsen kan vedtas at flere enn én transportenhet kan medbringes per tur, dersom disse kan plasseres på et åpent dekk. Det er Sjøfartsdirektoratet som gir en slik tillatelse for den enkelte ferge. De tilfellene som påtenkes i tredje ledd er nok for en stor del kortere fergeturer i tilnærmet lukket farvann, for eksempel åpne bilferger som krysser fjorder. Oppgaveforfatteren tolker ”transportenhet” i § 5-20 til å også å inkludere ”vegtransportenhet” slik det fremkommer i § 5-19. I § 5-19 (1) henvises det til de samme vedleggene som gir § 5-20 anvendelse.

Hva kan det skyldes at en sikkerhetsforskrift inneholder bestemmelser som klart fører til ulik håndhevelse av utenlandsk skipsfart og innenlands fergetrafikk? Oppgaveforfatteren vurderer forskjellen til å være begrunnet i særlige nasjonale behov. Norges geografi er unik i europeisk sammenheng, og byr på mange utfordringer for veitrafikken med sine mange og svært lange fjorder. For å kunne tilby transportnæringen bedre rammevilkår har de ellers meget strenge bestemmelsene på området blitt myket opp, slik at transport av farlig gods lar seg gjennomføre i praksis. De unntakstilfellene som hjemles for innenlands fergetrafikk vil for det meste bestå av kortere fergeturer, der fergen kun skal krysse en fjord, slik at biltrafikken unngår å måtte kjøre en svært lang omvei rundt fjorden. Dette vil bestå av stort

¹⁰² FOR 1987-05-21-406

sett helt åpne ferger som seiler på nokså innesluttede farvann hvor det er lite bølgeaktivitet. Risikoen for at en alvorlig eller faretruende situasjon oppstår, må betegnes som relativt lav.

Like fullt anføres det, som allerede nevnt, i forarbeidene til skipssikkerhetsloven¹⁰³ at nasjonale særkrav bør unngås. Til tross for at størst mulig internasjonal likhet bør tilstrebes, burde Norge kunne benytte seg av sin suverenitet og utarbeide enkelte avvikende regler for helt spesielle og konkrete unntak som ikke vil påvirke den internasjonale skipsfarten i noen grad. Videre er det ikke inntatt en klausul som innskrenker Sjøfartsdirektoratets kompetansegrunnlag ved utarbeidelse av gjennomføringsregler. Heller ikke SOLAS 1974 inneholder en bestemmelse som helt konkret forbyr særlige nasjonale regler. I konvensjonens kapittel I/1 heter det at dens bestemmelser kun kommer til anvendelse på internasjonal fart, med mindre noe annet er uttrykkelig nedfelt.

I alle tilfelle vil det være gunstig for næringen, internasjonalt og nasjonalt, at rettsreglene på sjørettens område er så unisone som mulig. Dette vil innebære en lettelse for næringens regeloversikt, og det vil gjøre det enklere for ulike kontrollmyndigheter å utføre sine arbeidsoppgaver. Kun i helt konkrete unntakstilfeller bør det forekomme forskjellige regler for nasjonal og internasjonal skipsfart.

Et annet interessant avvik i forskriftsverket er FOR 2003-08-29-1114 om sikker lasting og lossing av bulkskip, som i § 2 (2) om virkeområde bestemmer at forskriften ikke skal brukes i visse nærmere angitte tilfeller, uavhengig av hva SOLAS 1974 kapittel VI/7 bestemmer. Dersom lasting og lossing skjer i et havneanlegg som normalt ikke benyttes til bulktransport, eller dersom kun bulkskipets eget utstyr benyttes til lasting og lossing, skal ikke forskriftens bestemmelser gjelde, uansett hva SOLAS 1974 kapittel VI/7 bestemmer. I følge forskriftens § 2 (1) litra a gjelder den for alle bulkskip, uansett nasjonalitet. Siden forskriftens virkeområde er ovenfor skip av alle nasjonaliteter, innebærer forskriftens § 2 (2) i utgangspunktet et brudd på de internasjonale forpliktelsene vi har påtatt oss. Det er her tale om en avvikende gjennomføring av konvensjonsteksten, da SOLAS 1974 kapittel VI/7

¹⁰³ Ot.prp.nr 87 (2005-2006), punkt 4.2.1

ikke inneholder en unntaksbestemmelse som svarer til innholdet i den norske forskriftens § 2 (2). Oppgaveforfatteren kan ikke se hva som har ligget til grunn for denne bestemmelsen, eller hvorfor det skulle være behov for et særlig unntak på dette området, og stiller derfor spørsmålstegn ved dets rettmessighet.

4.3 Oppsummering

Etter en større gjennomgang av forskriftsverket på sjørettens område, er det oppgaveforfatterens inntrykk at Norge langt på vei gjennomfører sine påtatte folkerettslige forpliktelser på en god måte, med hensyn til implementering av rettsregler. Det finnes kun enkelte stedvise unntak, hvorav to konkrete eksempler er redegjort for ovenfor. Til tross for at Norge er flink til å gjennomføre sine forpliktelser, er det viktig at det ikke utvikler seg en vane hvor særlige unntak kan gjelde i enkelte tilfeller. Dette vil hemme den internasjonale rettsenheten og er heller ikke med på å gagne utarbeidelsen eller gjennomføringen av nye felles rettsregler.

5 Oppgavens avslutning

I oppgaven har en rekke ulike spørsmål knyttet opp til gjennomføringen av internasjonale konvensjonsforpliktelser i norsk rett blitt drøftet. Aktuelle problemstillinger innenfor sjøsikkerhet har blitt viet særlig oppmerksomhet.

I drøftelsene ovenfor har det blitt gjort rede for hvorfor Norge har inntatt et dualistisk standpunkt og hvorfor transformasjonsmetoden benyttes i særlig stor grad.

Det har også blitt avdekket hvordan sjøsikkerhetskonvensjoner gjennomføres i norsk rett, bakgrunn for metoder og den interessante gjennomføringsteknikken som heter tacit amendment procedure.

Også spørsmålet om gjennomføringen av konvensjonsbestemmelser har skapt en materiell regelforskjell mellom konvensjonsbestemmelsene og den nasjonale retten har blitt besvart.

Slik som det har blitt redegjort for ved flere anledninger i oppgaven, er sjøretten et meget dynamisk rettsområde. Denne dynamiske karakteren sørger for at det alltid vil være en utvikling av rettsreglene på området, både nasjonalt og internasjonalt. De viktigste temaene i næringen er for tiden sikkerhet og miljø. Et dagsaktuelt tilfelle som knytter seg både opp mot miljø og sikkerhet, er grunnstøtingen til sementskipet ”Crete Cemet” ved Fagerstrand i indre Oslofjord i morgentimene onsdag 26. november. Det kan stilles mange interessante spørsmål i forbindelse med denne hendelsen. Eksempelvis kan det spørres om de ansvarshavende på broen fulgte sine retningslinjer? Om det finnes tekniske svakheter i skipets navigasjonshjelpemidler? Om det finnes svakheter ved skipskonstruksjonen som førte til en prematur lekkasje? Om arbeidet for å begrense miljøskader ble utført tilfredsstillende? Ingen av disse spørsmålene er i skrivende stund besvart, men det er grunn til å tro at eventuelle overtredelser i etterfølgelsen av de mange sjøsikkerhetsreglene kan føre til regelendringer i fremtiden. Endringer i rettsreglene på sjørettens område kommer som det har blitt skrevet tidligere i oppgaven veldig ofte på bakgrunn av faktiske hendelser. På denne måten økes den faktiske sikkerheten innenfor sjøfartsnæringen på best mulig måte.

Videre er det et annet meget dagsaktuelt tema som preger sjøfartsnæringen i stor grad. Kysten utenfor Somalia har i den senere tid blitt så beryktet for sine alvorlige tilfeller av piratvirksomhet at norske rederier nå heller velger å seile om Syd-Afrika mellom Asia og Europa. Dette er et problem som i aller høyeste grad rammer internasjonalt, og må i tiden fremover angripes på best mulig måte. Hvordan verdens styresmakter skal få bukt på problemet er enda usikkert, men oppgaveforfatteren er av den oppfatningen at noe må gjøres for å gjenopprette sikkerheten.

Det som er sikkert, er at sjøsikkerhetsreglene stadig er under endring og utvikling, og sammen med IMO og verdens øvrige skipsnasjoner vil Norge fortsette å være med på å utforme fremtidens regler.

6 Litteraturliste

6.1 Forarbeider

NOU 1972:16 Gjennomføring av lovkonvensjoner i norsk rett.

NOU 2002:12 Rettslig vern mot etnisk diskriminering

Ot.prp.nr 3 (1998-1999) Om lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven)

Ot.prp.nr 87 (2005-2006) Om lov om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven)

6.2 Lover

1987 Lov om norsk internasjonalt skipsregister (NIS-loven) av 12. juni 1987 nr 48.

1992 Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) av 27. november 1992 nr 109.

1994 Lov om sjøfarten (sjøloven) av 24. juni 1994 nr 39.

2007 Lov om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven) av 16. februar 2007 nr 09.

6.3 Konvensjoner

SOLAS Den internasjonale konvensjonen om sikkerhet for menneskeliv til sjøs, 1974

MARPOL Den internasjonale konvensjon om hindring av forurensning fra skip, 1973/78

6.4 Bøker

Falkanger, Thor og Hans Jacob Bull *Innføring i sjørett*. 6. utg. Oslo, 2004

6.5 Internettadresser

Om SOLAS 1974. *International Convention for the Safety of Life at Sea (SOLAS), 1974*:

http://www.imo.org/Conventions/contents.asp?topic_id=257&doc_id=647 [Sisert 24. november 2008]

IMO Conventions. *Conventions*:

http://www.imo.org/Conventions/mainframe.asp?topic_id=148 [Sisert 24. november 2008]

IMO MSC.1/Circ.1206 Annex 1. *Measures to prevent accidents with lifeboats:*

<http://www.sjofartsdir.no/upload/22054/page.html> [Sisert 24. november 2008]

Om Sjøfartsdirektoratet. *Om Sjøfartsdirektoratet:*

http://www.sjofartsdir.no/no/Om_Sjofartsiderktoratet/ [Sisert 24. november 2008]

Sjøfartsdirektoratet, sikkerhetsmelding. *Ulykker ved utsetting og opphiving av redningsfarkoster:* <http://www.sjofartsdir.no/upload/33610/page.html> [Sisert 24. november 2008]

Rundskriv – Serie R. *Endring av forskrift 15. September 1992 nr 695 om bygging av passasjer-, lasteskip og lekter:* <http://www.sjofartsdir.no/upload/31894/page.html> [Sisert 24. november 2008]

Rundskriv – Serie V. *Retningslinjer for periodisk kontroll og vedlikehold av livbåter, utsettingsarrangement og "on-load release gear":*

<http://www.sjofartsdir.no/upload/21739/page.html> [Sisert 24. november 2008]

Sjøfartsdirektoratet, tildelingsbrev. *Tildelingsbrev:*

http://www.sjofartsdir.no/no/Om_Sjofartsiderktoratet/Tildelingsbrev/ [Sisert 24. november 2008]

Krüger, Kai. *Finanger-dommen og den nye rettskildefaktor: frykten:*

http://www.jur.uib.no/ansatte/jprkk/ART%5CART_Finanger_2001_12.2.01.doc [Sisert 24. november 2008]

6.6 Personlige meddelelser

Storhaug, Haakon. E-post. 20. november 2008

7 Lister over tabeller og figurer m v

<http://www.uio.no/studier/emner/jus/jus/VALSPE10/>